

تأثیر ویژگی های مالی و ساختار مالکیت بر به موقع بودن گزارشگری مالی با تاکید بر نوع اظهارنظر حسابرس در بورس اوراق بهادار تهران

مرضیه مهدی پور

کارشناس ارشد گروه حسابداری، واحد مسجد سلیمان، دانشگاه آزاد اسلامی، مسجد سلیمان، ایران. (نویسنده مسئول)
mahdipoormaryam53@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۱۸

چکیده

این پژوهش به بررسی تأثیر ویژگی های مالی و ساختار مالکیت بر به موقع بودن گزارشگری مالی با تأکید بر نوع اظهارنظر حسابرس در بورس اوراق بهادار تهران طی بازه زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ با استفاده از اطلاعات ۱۳۰ شرکت پرداخته است. نتایج نشان داد که با افزایش سودآوری میزان تاخیر در گزارشگری مالی افزایش و به موقع بودن آنها کاهش می یابد که یکی از دلایل مهم آن طولانی شدن رسیدگی حسابرس به اموال و دارایی های شرکت بوده که باعث افزایش در زمان انتشار گزارش حسابرسی می شود. علاوه بر این شرکت هایی که دچار درماندگی مالی شده اند و یا نسبت بدهی بالایی دارند؛ میزان تاخیر در صدور گزارش حسابرسی افزایش می یابد که منجر به کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می شود. همچنین نتایج نشان داد که گزارش حسابرسی تعدیل شده باعث کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می شود. نتایج همچنین نشان داد که اظهارنظر حسابرسی تعدیل شده باعث افزایش در انتشار گزارشگری مالی و کاهش به موقع بودن آنها می شود. علاوه بر این گزارش حسابرسی تعدیل شده باعث افزایش رابطه منفی بین ویژگی های مالی و مالکیت مدیریتی با به موقع بودن گزارشگری مالی و کاهش رابطه مثبت بین مالکیت نهادی و به موقع بودن گزارشگری مالی می شود که حاکی از این موضوع است که شرکت هایی که دارای ایرادات بااهمیت مالی هستند و گزارش حسابرسی آنها تعدیل شده خواهد بود با تاخیر بیشتری اقدام به انتشار صورت های مالی کرده و از به موقع بودن کمتری برخوردار هستند.

واژه های کلیدی: ویژگی های مالی، ساختار مالکیت، به موقع بودن گزارشگری مالی، اظهارنظر حسابرس.

۱- مقدمه

وجود بازارهای سرمایه، یکی از علائم توسعه اقتصادی تلقی می‌گردد و فعال بودن آن موجب سهولت تأمین مالی شرکت‌ها و هدایت منابع مالی می‌شود. برای تحقق این امر، نیاز به اطلاعاتی است که بتوان با کمک آنها منابع موجود را به نحو مطلوب تخصیص داد. در نتیجه نحوه دسترسی به اطلاعات و ارزش کیفی آن برای تصمیم‌گیری بسیار مهم است. به سبب نقش مهمی که اطلاعات در بازار سرمایه دارد، همواره از آن به عنوان گران‌بهارترین دارایی یاد می‌شود. اطلاعات در بازارهای سرمایه به عنوان پایه اولیه معاملات تلقی می‌گردد، به نحوی که قیمت اوراق بهادار رابطه مستقیمی با اطلاعات در اختیار سرمایه‌گذاران دارد (اسدی و همکاران، ۱۳۹۱). لذا مبنای تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه، اطلاعاتی است که در دوره‌های زمانی مشخص شده از سوی شرکت‌ها در بازار سرمایه منتشر می‌گردد. اما این اطلاعات تنها زمانی مثمر ثمر هستند که در زمانی مناسب و به موقع گزارش شوند (کرافت و همکاران^۱، ۲۰۱۸). به بیانی دیگر، تصمیم‌های مالی و اقتصادی استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی به نحو قابل ملاحظه‌ای تحت تأثیر ارزش زمانی اطلاعات قرار دارد (سنجاولی و همکاران^۲، ۲۰۱۶). ارزش اطلاعات با افزایش تأخیر در انتشار گزارش‌های مالی کاهش می‌یابد. سرمایه‌گذاران در پایان دوره مالی به شدت نیازمند اطلاعات هستند تا بتوانند در خصوص سرمایه‌گذاری خود پیش‌بینی و تصمیم‌گیری نمایند. سودمندی، اثربخشی و اعتبار اطلاعات در دسترس استفاده‌کنندگان، به سرعت گزارش‌گری مالی بستگی دارد (جوشی^۳، ۲۰۰۵). بنابراین به موقع بودن، اهمیت حیاتی برای بازارهای سرمایه دارد و به عنوان یکی از اجزای اصلی بازار سرمایه کارا محسوب می‌شود. انتشار به موقع اطلاعات باعث کاهش عدم تقارن اطلاعات مبادلات نهانی، شایعه‌ها و درز اطلاعات در بازار می‌شود و به ارزشیابی و قیمت‌گذاری اوراق بهادار، جذب سرمایه و حفظ اعتماد سرمایه‌گذاران در بازارهای سرمایه، کمک می‌کند (لوینتیس و ویتمن^۴، ۲۰۰۴). در مقابل، دسترسی نداشتن به اطلاعات دقیق و به موقع باعث ناکارایی بازار، افزایش ابهام در تصمیم‌گیری و کاهش مربوط بودن گزارش‌های مالی و محتوای اطلاعاتی آنها می‌شود (اسماعیل و چندلر^۵، ۲۰۰۴؛ احمد و کمرودین^۶، ۲۰۰۳).

بیان مساله و مبانی نظری پژوهش

تأخیر در انتشار اطلاعات مالی می‌تواند منجر به مشکلات قیمت‌گذاری اوراق بهادار و بی‌عدالتی در میان سرمایه‌گذارانی شود که امکان دسترسی برابر به اطلاعات مهم را ندارند. هر چه تأخیر در انتشار گزارش‌های مالی طولانی‌تر شود، اطلاعات بیشتری به نفع سهامداران عمده افشا می‌شود و شایعه‌های زیادی در بازار سرمایه مطرح می‌شود. از این رو، انتشار به موقع اطلاعات مالی برای افراد برون‌سازمانی و به خصوص سرمایه‌گذاران جزء، از اهمیت خاصی برخوردار است. بنابراین، لازم است تدابیری اتخاذ شود که تأخیر طولانی در انتشار اطلاعات مالی رفع یا کاهش یابد. قانون‌گذاران قبل از آن که بتوانند قانون مؤثری برای کاهش فاصله زمانی گزارش‌گری وضع نمایند، باید دلایل اصلی این مسئله را دریابند (نیرش و ولنمپای^۷، ۲۰۱۴). رابطه بین نسبت بدهی شرکت و به موقع بودن آن نیز می‌تواند با استفاده از دو نظریه رقیب مورد بررسی قرار داد. هر نظریه جهت متفاوتی از این رابطه را نشان می‌دهد. طرفداران دیدگاه اول معتقد هستند که شرکت‌های با اهرم بالاتر، سریعتر از شرکت‌های با اهرم پایین‌تر گزارش‌گری می‌کنند؛ زیرا براساس نظریه نمایندگی، شرکت‌های با اهرم بالاتر هزینه‌های نظارت بیشتری را متحمل می‌شوند. به دلیل آن که این شرکت‌ها تمایل به سرمایه‌گذاری زیر حد بهینه دارند، معمولاً اعتباردهندگان بندهایی را در قراردادهای بدهی می‌گنجانند که فعالیت‌های مدیریت را محدود می‌کند. یکی از بندهای قرارداد، افشای سریع و متناوب‌تر را ملزم می‌کند تا اعتباردهندگان بتوانند وضعیت یا عملکرد مالی بلندمدت شرکت‌ها را مورد ارزیابی مجدد قرار دهند (الزوبی^۸، ۲۰۱۶). حامیان دیدگاه دوم اعتقاد دارند که شرکت‌های با اهرم بالاتر، دیرتر از شرکت‌های با اهرم پایین‌تر گزارش می‌کنند. طرفداران این دیدگاه بر این باورند که نسبت بالای بدهی به دارایی، قصور در پرداخت‌ها و در نهایت ورشکستگی را به خصوص در زمان رکود اقتصادی، افزایش می‌دهد (منان و همکاران^۹، ۲۰۱۷).

همچنین درماندگی مالی شرکت نیز از جمله عواملی است که در تأخیر انتشار صورت‌های مالی و در نتیجه کاهش به موقع بودن گزارش‌گری مالی می‌تواند مؤثر باشد. هر چه آشفتگی وضعیت مالی، ریسک اقتصادی و ورشکستگی یک واحد مورد رسیدگی بیش‌تر باشد، ریسک درماندگی مالی شرکت افزایش می‌یابد، در نتیجه حساسیت حسابرسی به وضعیت مالی شرکت بیشتر می‌شود و حسابرس ممکن است جهت کاهش ریسک

¹ - Kraft, et al

² - Sanjaya et al.

³ - Joshi,

⁴ - Leventis, & Weetman

⁵ - Ismail, & Chandler

⁶ - Ahmad, & Kamarudin

⁷ - Niresh, & Velnampy,

⁸ - Alzoubi

⁹ - Mannan, et al.

مناسب تر باشد، امکان تصمیمات سرمایه گذاری آگاهانه بیشتر فراهم می شود. مناسب بودن یکی از عوامل تعیین کننده مربوط بودن اطلاعات است. بیانیه حسابداری مالی مناسب بودن را به عنوان خصوصیت کیفی مهم اطلاعات حسابداری بیان می کند. یک چنین اطلاعاتی می تواند دارای ارزش باشد، اگر بتواند در پیش بینی وقایع و رویدادهای آینده شرکت و یا تأیید و تصحیح انتظارات به استفاده کنندگان کمک نماید. با این حال، مناسب بودن به تنهایی اطلاعات مربوط را فراهم نمی آورد. اطلاعات برای مربوط بودن باید به موقع باشند؛ یعنی اطلاعات باید قبل از اینکه اعتبار خود را از دست بدهند، در دسترس باشند تا بر تصمیمات سرمایه گذاران موثر واقع شوند. بنابراین، اطلاع رسانی به موقع شرکت های بورسی اثر قابل توجهی بر تصمیم گیری سهامداران بالقوه و فعلی دارد (مهرانی و همکاران، ۱۳۹۹).

به موقع بودن گزارشگری مالی به عنوان یکی از خصوصیات کیفی بااهمیت اهداف گزارش های مالی، سودمندی اطلاعات حسابداری و مکانیزمی در خور توجه برای حداقل سازی معامله براساس اطلاعات محرمانه و شایعات در میان بازارهای سرمایه است. در واقع به موقع بودن گزارشگری مالی، به عنوان ویژگی کیفی حائز اهمیت اطلاعات مالی مدنظر تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری در سراسر جهان می باشد. تأخیر در انتشار گزارش های مالی می تواند برای هر دو گروه تصمیم گیرنده و استفاده کننده، هزینهزا باشد. همچنین ارائه به موقع اطلاعات می تواند راهی برای کاهش عدم تقارن اطلاعات و کاهش پخش شایعات در مورد سلامت و عملکرد مالی شرکت باشد. مطابق با تحقیقات گذشته عوامل مختلفی می تواند بر به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت موثر باشند؛ که در این ارتباط می توان به عواملی نظیر حاکمیت شرکت، اندازه شرکت، سودآوری و نسبت بدهی شرکت و گزارش حسابرس اشاره نمود (سوکر و همکاران^۲، ۲۰۱۵). به پیروی از پژوهش نگرانی (۲۰۲۰) و با توجه به افزایش تعداد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و افزایش میزان گزارشگری مالی روزانه در این شرکت ها، ارسال به موقع اطلاعات توسط شرکت های مزبور به بورس اوراق بهادار از اهمیت ویژه ای برای سرمایه گذاران برخوردار است. از این رو، کشف عوامل موثر به موقع بودن اطلاعات حسابداری می تواند برای سرمایه گذاران و قانونگذاران در حوزه بازار سرمایه مهم باشد. از این رو، پرسش اصلی این پژوهش آن است که آیا ویژگی های مالی شرکت ها بر به موقع بودن گزارشگری مالی آنها تأثیرگذار است؟ آیا وجود حاکمیت شرکتی قوی شامل مالکان نهادی و مدیریتی بر ارائه به موقع

حسابرسی خود، روش های حسابرسی احتیاط آمیزتری را در بررسی های خود بکار گیرد و میزان رسیدگی و آزمون های محتوا یخود را افزایش دهد که این مساله باعث می شود تا صورت های مالی شرکت به موقع ارائه و منتشر نگردد و قابلیت به موقع بودن خود را از دست دهند (لاری دشت بیاض و همکاران، ۱۳۹۷). به طور کلی زمانی که احتمال شکست واحد تجاری افزایش یابد، احتمال اینکه حسابرسان مستقل تحت تعقیب و یا طرف دعوی حقوقی قرار گیرند افزایش می یابد لذا در چنین شرایطی ممکن است حسابرس ملزم شود تا حسابرسی بیشتری را انجام دهد و با جمع آوری اسناد و مدارک و مستندات بیشتر، علیه هرگونه دادخواهی حقوقی احتمالی آتیف توان مقابله و دفاع از اظهارنظر خود را داشته باشد بنابراین کار حسابرسی با تأخیر بیشتری به پایان خواهد رسید و صورت های مالی ممکن است به موقع منتشر نشده و در اختیار استفاده کنندگان قرار نگیرد که این مساله منجر به کاهش به موقع بودن آنها م شود (رحیمیان و همکاران، ۱۳۹۳). از سوی دیگر بر اساس تئوری نمایندگی و از آنجا که مدیران در مورد چگونگی استفاده از منابع تأمین شده توسط سهامداران تصمیم گیری می کنند، سهامداران همواره علاقه مندند، بدانند آیا مدیران از منابع موجود به نحو مطلوبی استفاده می کنند یا نه؟ چون مدیران ممکن است به جای افزایش ثروت سهامداران، براساس منافع شخصی خود عمل کنند، ضروری است که سهامداران از طریق ایجاد سازوکاری مشکلات ناشی از تضاد منافع را خنثی کنند. یکی از این سازوکارها، بهبود راهبری شرکتی است. راهبری شرکتی مجموعه ای از رویه هایی است که برای کسب اطمینان نسبت به استفاده کار از دارایی های شرکت و عدم به کارگیری آنها در جهت اهداف مغایر با اهداف ذینفعان پیاده سازی می شوند. راهبری شرکتی مستحکم در شرکت ها رفتار فرصت طلبانه و سودجویانه مدیران را محدودتر کرده و در نتیجه، کیفیت و توان اتکای گزارشگری مالی را بهبود می بخشد. همچنین، ساختار راهبری شرکتی قوی منجر به نظارت بهتر مدیریت، تولید اطلاعات حسابداری به موقع، افزایش سرعت شناسایی اخبار بد برای مطلع ساختن هیئت مدیره و انجام اقدامات لازم خواهد شد (گارسیا و همکاران^۱، ۲۰۰۵).

تخصیص بهینه سرمایه نقش بسیار مهمی در رشد و توسعه اقتصادی کشورها ایفا می کند. بورس اوراق بهادار به عنوان بازار مالی یکی از عمده ترین مکان های تخصیص سرمایه محسوب می شود. کارا بودن بورس اوراق بهادار جهت نیل به اهداف مذکور بسیار موثر می باشد. یکی از ویژگی های بازار کارا، شفافیت اطلاعاتی است. به عبارت دیگر، هرچه اطلاعات دقیق تر و

^۲ - Saqer, et al

^۱ - García et al

گزارشگری مالی موثر واقع خواهد شد و اینکه آیا نوع اظهارنظر حسابرسی می‌تواند به موقع بودن گزارشگری مالی را تحت تاثیر قرار دهد و نقش نوع اظهارنظر حسابرسی بر تاثیر عوامل یاد شده بر به موقع بودن گزارشگری مالی چیست؟

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش های خارجی

واریس و حاجی داین^۱ (۲۰۲۳) هدف این مقاله بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی، به موقع بودن گزارشگری مالی و تمرکز مالکیت است که به عنوان یک اثر تعدیل کننده بین مالکیت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار پاکستان در نظر گرفته شده است. در این تحقیق، با استفاده از داده های ۱۰۰ شرکت پذیرفته شده در بورس طی دوره زمانی ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷، فرضیه ای را در مورد رابطه بین حاکمیت شرکتی و به موقع بودن گزارشگری مالی ایجاد کردیم. اگر تمرکز مالکیت به عنوان تعدیل کننده در نظر گرفته شود، دقت هیئت مدیره با به موقع بودن رابطه منفی دارد که نشان می دهد تعداد زیاد جلسات هیئت مدیره باعث کاهش تاخیر و افزایش کیفیت حسابرسی می شود. شمار هیئت مدیره ارتباط مثبتی با جدول زمانی دارد، به این معنی که هیئت مدیره بزرگتر باعث افزایش تاخیر و کاهش کیفیت حسابرسی می شود. حضور کمیته حسابرسی تاخیر گزارش مدیریت را کاهش می دهد و بدون تعدیل، کمیته حسابرسی تاثیری بر زمان بندی ندارد. با این حال، برخی از فرضیه ها به طور کامل پذیرفته می شوند، و برخی تا حدی رابطه را نشان می دهند. یافته این است که حاکمیت شرکتی بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر دارد و تمرکز مالکیت اثر تعدیل کننده ای دارد که این رابطه را تقویت می کند.

الکسیوا^۲ (۲۰۲۳) به موقع بودن، یک عامل اساسی برای ارتباط اطلاعات گزارشگری مالی است. با این حال، نقش حاکمیت شرکتی در تأثیرگذاری بر گزارشگری مالی تا حد زیادی ناشناخته است. این پژوهش اولین مطالعه ای است که بررسی می کند که آیا ترکیب هیئت مدیره بر به موقع بودن گزارشگری مالی در مالکیت های خصوصی تأثیر می گذارد یا خیر. با استفاده از نمونه ای از ۸۰۹۵ شرکت سوئدی، متوجه شدم که هیئت مدیره های بزرگتر، مستقل تر، و دارای تنوع جنسیتی تمایل دارند حساب های خود را به موقع تشکیل دهند. این یافته ها نشان می دهد که ترکیب هیئت مدیره به طور قابل توجهی بر رفتار گزارشگری در مالکیت های خصوصی تأثیر می گذارد.

سلیمانی^۳ (۲۰۲۳) این مطالعه به بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر تأخیر در گزارش حسابرسی شرکت ها می پردازد. این تحقیق از داده های ۱۰۲ شرکت غیرمالی عربستان سعودی از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۱ نمونه برداری کرده است. داده ها با استفاده از چارچوب روش تعمیم یافته گشتاورها (GMM) تجزیه و تحلیل شدند. یافته ها به طور قابل توجهی نشان می دهد که با افزایش مالکیت مدیریتی، تاخیر حسابرسی ممکن است افزایش یابد. با این حال، مالکیت خانوادگی و نهادی ممکن است به موقع بودن گزارش مالی شرکت ها را افزایش دهد. همچنین، نتایج نشان می دهد که مالکیت دولت در تعیین تاخیر حسابرسی شرکت ها ناچیز به نظر می رسد. نتیجه این مطالعه حاکی از آن است که در حوزه عربستان، نظارت خانواده و نهادی به نظر یک مکانیسم کنترلی مؤثر است که ممکن است مدیران را وادار کند که از افشای به موقع گزارش های مالی استقبال کنند. سیاستگذاران و سرمایه گذاران ممکن است نتیجه تحقیق را در درک عوامل اضافی مؤثر بر تأخیر گزارش حسابرسی مفید بدانند. بنابراین، کاهش تاخیر گزارشگری مالی ممکن است عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش دهد و در نتیجه اعتماد سرمایه گذاران را افزایش دهد. نوفیانا و صوفیه^۴ (۲۰۲۳) هدف این مطالعه بررسی تأثیر کمیته های حسابرسی، شهرت حسابرسی و ساختارهای مالکیت بر تأخیرهای گزارش حسابرسی در شرکت های بانکی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار اندونزی (IDX) طی دوره ۲۰۱۷-۲۰۲۱ است. برای ارائه شواهد تجربی برای این مطالعه از روش های کمی استفاده می کند و از داده های ثانویه در صورت های مالی بانک ها و گزارش های سالانه استفاده می کند. روش تحلیلی از رگرسیون خطی چندگانه استفاده می کند. نتایج آزمون فرضیه نشان می دهد که جلسات کمیته حسابرسی، مالکیت دولت و شهرت حسابرسی تأثیر منفی قابل توجهی بر تأخیر در گزارش حسابرسی دارد. کمیته های حسابرسی مستقل، مالکیت خارجی، مالکیت خصوصی و مالکیت نهادی داخلی هیچ تأثیری بر تأخیرهای گزارش حسابرسی ندارند، در حالی که اهرم تأثیر مثبت قابل توجهی بر تأخیر در گزارش حسابرسی دارد.

نگرانیهی (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر ویژگی های مالی و مالکیت نهادی بر به موقع بودن گزارشگری مالی پرداخت. بدین منظور از اطلاعات ۲۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اندونزی طی بازه زمانی ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ استفاده شد که نتایج پژوهش نشان داد مالکیت نهادی بر به موقع بودن گزارشگری مالی تأثیر منفی و معناداری دارد که بر خلاف مبانی نظری و

³ -Solimany

⁴ Nofiana and Surifah

¹ -Waris and Haji Din

² -Alexeyeva

نامداری و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی به بررسی ساختار مالکیت، کیفیت حسابرسی و مدیریت سود واقعی - شناخت اثرات متقابل همزمان پرداختند. نتایج نشان می دهد که با افزایش درصد هر سه نوع مالکیت احتمال وقوع مدیریت سود کاهش می یابد و وقوع مدیریت سود نیز به کاهش هر یک از سه نوع مالکیت می انجامد. همچنین کیفیت حسابرسی و ساختارهای مالکیت بصورت همزمان و متقابل بر یکدیگر تاثیر معنی دار مثبتی داشته اند. در نهایت مدیریت سود و کیفیت حسابرسی اثر متقابل همزمان منفی بر یکدیگر داشته و افزایش هر یک به کاهش متغیر دیگر می انجامد.

خدادادی و طهماسبی (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی اثر میانجی کیفیت حسابرس مستقل بر رابطه بین ساختار مالکیت و اجتناب مالیاتی پرداختند. یافته های پژوهش نشان داد بین اجتناب مالیاتی و ساختار مالکیت در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه منفی و معنی دار وجود دارد و کیفیت حسابرسی نیز موجب تشدید اثر ساختار مالکیت بر اجتناب مالیاتی می شود.

السادات موسوی و دستگیر (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تاثیر ساختار مالکیت بر اثر بخشی کمیته حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می دهد که مالکیت دولتی و مالکیت نهادی بر اثربخشی کمیته حسابرسی تاثیر معناداری ندارد.

تنانی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی تاثیر تخصص حسابرس بر رابطه میان ویژگی های کمیته حسابرسی و به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. بدین صورت که محقق پس از طرح مبانی نظری و فرضیه های پژوهش، از طریق نمونه گیری به روش حذف سیستماتیک، تعداد ۱۷۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را در یک قلمروی زمانی ۶ ساله (۱۳۹۱-۱۳۹۶) به عنوان نمونه آماری برگزید. یافته های پژوهش حاکی از آن بود تخصص حسابرس بر رابطه میان ویژگی های کمیته حسابرسی (دوگانگی مدیرعامل، اندازه کمیته حسابرسی و استقلال کمیته حسابرسی) با به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه مثبت و معناداری وجود ندارد.

بارانی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی رابطه بین قابلیت مقایسه صورت های مالی با ناکارایی سرمایه گذاری و درماندگی مالی پرداختند. بدین منظور از اطلاعات ۱۱۰ شرکت از طریق نمونه گیری به روش حذف سیستماتیک برای دوره زمانی ۷ ساله بین ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ استفاده گردید نتایج حاصل

پژوهش های گذشته بود. همچنین نتایج نشان داد که ویژگی های مالی شامل سودآوری و ساختار سرمایه با به موقع بودن گزارشگری مالی رابطه معناداری ندارند

عبیداله و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی ویژگی های شرکت و ویژگی های حسابرس بر تاخیر در گزارشگری مالی به موقع در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار اندونزی در فاصله زمانی ۲۰۱۴ الی ۲۰۱۶ پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که متغیرهای کمیته حسابرسی و سودآوری تاثیر منفی و معناداری بر تاخیر در گزارشگری مالی به موقع دارد در حالی که متغیر شرایط مالی تاثیر مثبت و معناداری بر تاخیر در به موقع بودن گزارشگری مالی دارد. ضمناً، متغیرهای پیچیدگی های حسابداری، شهرت حسابرس، تصدی حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت تاثیر معناداری بر تاخیر در گزارشگری مالی ندارد.

باسونی^۲ و همکاران (۲۰۱۶) به بررسی ویژگی های هیات مدیره، ساختار مالکیت و تاخیر در گزارشگری مالی به موقع پرداختند. نتایج نشان می دهد که درصد بیشتری از شرکت ها گزارش حسابرسی خود را کمتر از ۶۰ روز منتشر می کنند و بوسیله چهار شرکت بزرگ حسابرسی می شوند که بیانگر این است که کیفیت حسابرسی آنها بالاست. تجزیه و تحلیل رگرسیون نشان می دهد که دوگانگی وظایف مدیرعامل، اندازه هیات مدیره، استقلال هیات مدیره، تمرکز مالکیت، مالکیت نهادی، مالکیت خارجی، نوع حسابرسی تاثیر معناداری بر تاخیر گزارشگری مالی به موقع دارند.

پیشینه پژوهش های داخلی

گرچی پور و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی به ارزیابی حاکمیت شرکتی بر اساس مبانی فقهی از منظر ساختار مالکیت در شرکت های سهامی عام پرداختند. براساس یافته های پژوهش، محققان بازار سرمایه اسلامی تاکنون با رویکردی بنایی و انفعالی به تصحیح عملیات شرکت های سهامی پرداخته اند. با این وجود، این شرکت ها از مشکلاتی همچون عدم رضایت واقعی توده سهام داران نسبت به بسیاری تصمیمات رنج می برند. این مشکلات از چالش های اساسی شرکت های سهامی عام است که با اجرای اصول حاکمیت شرکتی برطرف نخواهد شد. همچنین روشن شده که عدالت، پاسخ گویی، رعایت حقوق ذی نفعان (مسئولیت پذیری) و انصاف نیز در این شرکت ها تأمین نمی شود. برای حل این مشکلات، بررسی چگونگی ایجاد تحول اساسی در این شرکت ها با استفاده از تجربیات قبلی ضروری است.

² Basuony

¹ -abidelah et al

فرضیه ۲-۲: مالکیت مدیریتی بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه سوم: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین ویژگی‌های مالی و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۳-۱: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین درماندگی مالی و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۳-۲: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین سودآوری شرکت و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۳-۳: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین نسبت بدهی شرکت و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه چهارم: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین ساختار مالکیت و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۴-۱: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین مالکیت نهادی و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۴-۲: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین مالکیت مدیریتی و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

جامعه‌ی آماری پژوهش

هدف از انجام تحقیق، شناخت و پیش‌بینی یک پدیده در یک جامعه‌ی آماری است. برای کسب شناخت از آن پدیده، نمونه‌هایی از آن جامعه انتخاب می‌شود و تجزیه و تحلیل‌ها بر روی نمونه‌ی منتخب انجام شده و سپس، نتایج بدست آمده به کل جامعه‌ی آماری تعمیم داده می‌شود. جامعه آماری این تحقیق، تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از ۱۳۹۴ تا پایان سال ۱۴۰۰ می‌باشد (۵۲۰ شرکت، ۳۶۴۰ سال-شرکت). برای تعیین نمونه آماری به روش حذفی سیستماتیک، استفاده شده است.

روش اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق

نحوه‌ی اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق به تفکیک متغیرهای مستقل و وابسته اهمیت دارد و در این قسمت به بررسی آن پرداخته می‌شود.

نشان داد قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بر درماندگی مالی شرکت تاثیر معکوس و معنادار دارد. همچنین قابلیت مقایسه‌ی بر ناکارایی سرمایه‌گذاری (معیار سرمایه‌گذاری کمتر و بیشتر) تاثیر معکوس و معناداری دارد.

روش پژوهش

با توجه به این که هدف تحقیق بررسی تاثیر ویژگی‌های مالی و ساختار مالکیت بر به موقع بودن گزارشگری مالی با تاکید بر نوع اظهارنظر حسابرس در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد، این پژوهش از نظر نوع هدف، کاربردی و از نظر شیوه‌ی انجام و ماهیت، از نوع پژوهش‌های تحلیلی (روش همبستگی) و از نظر فلسفه جزء پژوهش‌های اثباتی حسابداری است. از نظر فرآیند اجرا از نوع پژوهش‌های کمی و از نظر منطق اجرا نیز جزء پژوهش‌های با رویکرد قیاسی-استقرایی بوده و از نظر بعد زمانی نیز از نوع پژوهش‌های طولی-گذشته‌نگر بوده و از اطلاعات تاریخی شرکت‌های نمونه استفاده می‌شود. برای برآورد مدل رگرسیون و آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش اقتصادسنجی داده‌های ترکیبی استفاده می‌شود. در این تحقیق، با توجه به نوع داده‌ها و روش‌های تجزیه و تحلیل موجود، برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از رگرسیون و به کمک نرم افزار Eviews ۱۰ استفاده می‌شود. همچنین برای تایید یا رد فرضیات از آماره‌ی t و در سطح خطای ۵٪ استفاده خواهد شد.

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری و سوالات پژوهش مطرح شده، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر تدوین می‌شوند:

فرضیه اول: ویژگی‌های مالی بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۱-۱: درماندگی مالی شرکت بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۱-۲: سودآوری شرکت بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۱-۳: نسبت بدهی شرکت بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه دوم: ساختار مالکیت بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۲-۱: مالکیت نهادی بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

جدول (۱): نحوه انتخاب تعداد شرکت های جامعه آماری

جمع	جمع	
۶۸۰		تعداد کل شرکت های پذیرفته شده در بورس تا پایان سال ۱۴۰۰:
	۸۰	تعداد شرکت هایی که در دامنه زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ در بورس فعال نبوده اند:
	۶۵	تعداد شرکت هایی که بعد از سال ۱۳۹۴ در بورس پذیرفته شده اند:
	۱۰۵	تعداد شرکت هایی که جز هلدینگ، سرمایه گذاری ها، واسطه گری های مالی و بانک، و بیمه و لیزینگ ها بوده اند:
	۹۵	تعداد شرکت هایی که در دامنه زمانی پژوهش، تغییر سال مالی داده اند و یا سال مالی آنها منتهی به اسفند نمی باشد:
	۹۰	تعداد شرکت هایی که سهام آنها در دامنه زمانی پژوهش توقف فعالیت داشته اند:
	۱۱۵	تعداد شرکت هایی که در دامنه زمانی پژوهش اطلاعات آنها در دسترس نمی باشد:
۵۵۰		جمع:
۱۳۰		تعداد شرکت های غربالگری شده

ورشکستگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج آن ها بیانگر قابلیت استفاده مدل مذکور در پیش بینی درماندگی مالی بود. با استناد به پژوهش های یاد شده مبنی بر قابلیت بکارگیری مدل آلتمن در این پژوهش پژوهش نیز از این مدل بدون تغییر ضرایب استفاده شده است.

رابطه (۱)

$$Z_{it} = 0.717 X1 + 0.847 X2 + 3.107 X3 + 0.42 X4 + 0.998 X5$$

که در این رابطه:

X1: سرمایه در گردش به کل دارایی ها

X2: سود انباشته به کل دارایی ها

X3: سود قبل از بهره و مالیات به کل دارایی ها

X4: ارزش دفتری حقوق صاحبان سهم به کل بدهی ها

X5: درآمد فروش به کل دارایی ها

هر چه مقادیر Z بیشتر باشد، آن شرکت از موقعیت بهتری برخوردار بوده و ریسک ورشکستگی و درماندگی مالی کمتری خواهد داشت به طوری که شرکت های با Z بالاتر از ۲.۹ سالم و کمتر از آن ورشکسته یا درمانده هستند. اگر عدد محاسبه شده از مدل آلتمن کمتر از ۲.۹ باشد، شرکت درمانده مالی است و متغیر مجازی به صورت یک تعریف می شود و در غیر اینصورت غیر درمانده تلقی و به صورت صفر تعریف می شود (ستایش و منصور، ۱۳۹۳).

سودآوری شرکت (ROA)

سودآوری شرکت ها از جمله فاکتورهای است که میزان گزارشگری به موقع اطلاعات مالی را تحت تاثیر قرار می دهد. پژوهشگری همانند اکرولف^۵ (۱۹۷۰) اظهار داشت شرکت ها با عملکرد بالا اطلاعات بیشتری را در معرض دید سرمایه گذاران

متغیر وابسته: به موقع بودن گزارشگری مالی (Timeliness)

زمان ارائه گزارش های مالی سالیانه از تاریخ پایان سال مالی هر شرکت تا تاریخ ارائه گزارش های مالی سالانه در مجمع عمومی عادی سالیانه شرکت قابل محاسبه است و به عنوان معیاری برای تعیین به موقع بودن گزارشگری مالی استفاده می شود. به عنوان مثال، اگر پایان سال مالی شرکتی پایان اسفند ماه (۱۲/۲۹) باشد و تاریخ برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه شرکت مزبور جهت سال ۱۳۹۸، تاریخ ۱۳۹۹/۴/۳۱ بوده است، پس مدت زمان گزارشگری شرکت مزبور جهت سال ۹۸، ۱۲۰ روز بوده است (خدادادی و همکاران، ۱۳۹۵).

متغیرهای مستقل

در این پژوهش به پیروی از پژوهش نگرانیی (۲۰۲۰) از ویژگی های مالی شامل درماندگی مالی شرکت، سودآوری و نسبت بدهی استفاده شده که نحوه اندازه گیری آنها به شرح زیر اندازه گیری می باشد:

درماندگی مالی (Z)

برای تعیین درماندگی مالی شرکت ها و به پیروی از پژوهش های اوزکان و همکاران^۱ (۲۰۱۷) و لنگ و همکاران^۲ (۲۰۱۸)، از مدل پیش بینی ورشکستگی آلتمن^۳ (۱۹۶۸) استفاده شده است. مدل های بر مبنای امتیاز ریسک درماندگی همچون مدل آلتمن یک ابزار سریع و مفید برای ارزیابی ریسک درماندگی مالی هستند (زادو و همکاران^۴، ۲۰۰۹). در ایران، فروغی و همکاران (۱۳۹۶) و احمدپور و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش های خود به بررسی کاربرد مدل های ورشکستگی همچون آلتمن در پیش بینی

^۴ - Radu et al

^۵ - Akerlof,

^۱ - Ozkan, et al.

^۲ - Leng et al

^۳ - Althman

نظارت صحیح بر تصمیمات مدیریتی دارا هستند. ادعا شده است که گزارشگری مالی شرکت با رشد مالکیت نهادی بهبود می یابد. مالکیت نهادی برابر درصد سهام نگهداری شده توسط شرکتهای دولتی و عمومی از کل سهام سرمایه است که این شرکتها شامل شرکتهای بیمه، مؤسسه های مالی، بانکها، شرکت های دولتی و دیگر اجزاء دولت است. این متغیر در پژوهش های وینگ و لنتو (۲۰۱۸)، و کیلی فرد (۱۳۹۴) نیز با همین تعریف به کار رفته است.

رابطه (۴)

مالکیت نهادی = سهام در دست مؤسسات و شرکت های دولتی، بیمه ها و بانک ها و.. تعداد کل سهام /

مالکیت مدیریتی (*Manown*)

در این پژوهش اندازه گیری مالکیت مدیریتی مطابق پژوهش های کیچینیک و موساوی (۲۰۱۷)، وینگ و لنتو (۲۰۱۸)، عبدی و همکاران (۱۳۹۶) به صورت درصد سهام نگهداری شده توسط اعضای هیأت مدیره محاسبه شده است.

متغیر تعدیلی: نوع اظهار نظر حسابرس (*AUDOPN*)

طبق بند دوم استاندارد حسابرسی ۷۵ ایران، به اظهار نظرهای مشروط، مردود و عدم اظهار نظر، اظهار نظرهای تعدیل شده می گویند و اظهار نظر مقبول را اظهار نظر تعدیل نشده بیان می کنند. به پیروی از پژوهش جیانچو و همکاران (۲۰۱۹)، ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۷) و کیلی فرد و محمدی (۱۳۹۴) در صورتی که نوع اظهار نظر حسابرس تعدیل شده باشد عدد ۱ و در غیر این صورت ارزش صفر در الگو لحاظ می شود. استخراج نوع اظهار نظر حسابرس چه مقبول (اظهار نظر تعدیل نشده) چه مشروط، مردود و عدم اظهار نظر (اظهار نظر تعدیل شده) از گزارش های حسابرس و بازرس قانونی به مجمع عمومی شرکتها استفاده می شود.

متغیرهای کنترلی

اندازه ی شرکت (*SIZE*): پژوهش های گذشته چندین دلیل در خصوص تاثیر اندازه شرکت بر به موقع بودن گزارشگری مالی بیان کرده اند. سینکاوی و دسای (۱۹۷۱) مطرح کردند شرکت های بزرگ به منظور دستیابی راحت تر به بازار اوراق بهادار و دسترسی آسانتر به منابع مالی خارجی باید اطلاعات مالی را به وضوح و شفاف و به موقع ارائه نمایند. پژوهشگران دیگری همانند

و تحلیلگران قرار می دهند. در واقع، شرکتها به دلیل نمایش شفافیت اطلاعات درباره سوددهی شرکت به نوعی سیگنال های مثبتی به بازار می فرستند. ماحصل آن کاهش عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیران و سرمایه گذاران و کاهش تضاد نمایندگی می شود (جنسن و مکلینگ^۱، ۱۹۷۶). پژوهشگران دیگری همانند میک و همکاران^۲ (۱۹۹۵) و رافورنیر^۳ (۱۹۹۵) این نتایج را تایید کردند و استدلال آنها بر این محتوا است که سودآوری بالای شرکتها حاکی از عملکرد بالای مدیران در راستای سرمایه گذاران است. در این پژوهش بازده حقوق صاحبان سهام به عنوان معیاری از عملکرد مالی از تقسیم سود خالص به کل حقوق صاحبان سهام بدست آمده است.

رابطه (۲)

$$ROA_{it} = \frac{Earning_{it}}{ASSETS_{it}}$$

Earning: سود خالص و *ASSETS*: کل دارایی می باشد.

اهرم مالی (*LEVE*)

یافته های پژوهش های گذشته نشان می دهد تنها راه دسترسی سریع به تامین مالی از بازار اوراق بهادار افشای اطلاعات به موقع و به صورت شفاف در گزارشگری مالی می باشد. افشای اطلاعات به موقع باعث کاهش هزینه سرمایه می شود و به تبع آن باعث بهبود ارتباطات و شفافیت با طلبکاران می شوند. بر این اساس در پژوهش حاضر، اهرم مالی نیز به عنوان متغیر کنترلی مد نظر قرار گرفته شده که از تقسیم مجموع بدهی بر ارزش دفتری دارایی های شرکت محاسبه می شود (خدادادی و همکاران، ۱۳۹۵).

رابطه (۳)

$$LEVE_{it} = \frac{DEBT_{it}}{ASSETS_{it}}$$

DEBT: کل بدهی های شرکت و *ASSETS*: کل دارایی می باشد. ساختار مالکیت: در این پژوهش ساختار مالکیت شامل مالکیت نهادی و مدیریتی بوده که نحوه اندازه گیری آنها به شرح زیر اندازه گیری می باشد:

مالکیت نهادی (*Instown*)

سرمایه گذاران نهادی می توانند کنترل کنندگان موثری باشند چرا که سرمایه گذاران نهادی منابع و توانایی لازم را به منظور

⁴ - Wing & Lento,

⁵ - Jian et al

⁶ -Singhvi, et al

¹ -Jensen, & Meckling

² -Meek et al

³ -Raffournier

عملیاتی (مستخرج از صورت گردش وجه نقد) به جمع کل دارایی های شرکت بدست می آید (خدادادی و همکاران، ۱۳۹۵).

رابطه (7)

$$CF_{it} = \frac{CFO_{it}}{ASSETS_{it}}$$

CFO : جریان نقد عملیاتی و $ASSETS$: کل دارایی می باشد.

کیفیت حسابرسی (AQ): کیفیت حسابرسی متغیر مجازی صفر و یک بوده که در صورتی که حسابرس شرکت، سازمان حسابرسی باشد، یک، و در غیر اینصورت مقدار صفر را اختیار می کند (ایزدی نیا و امینی، ۱۳۹۷).

زیان شرکت (LOSS): زیان دهی شرکت یک متغیر مجازی و به صورت دو وجهی (با کد های صفر و یک) که از صورت سود و زیان قابل استخراج است. اگر شرکت زیان ده باشد عدد یک و اگر شرکت سودده باشد عدد صفر اختصاص می یابد (صفرزاده و بیگ پناه، ۱۳۹۵).

متغیرهای استفاده شده در تحقیق و علامت اختصاری آن ها در جدول شماره ۲ (۲) نشان داده شده است.

جدول (۲): متغیرهای به کار رفته در تحقیق و علائم اختصاری آن ها

ردیف	علامت	متغیرهای تحقیق و نوع آن
۱	Timeliness	به موقع بودن گزارشگری مالی / متغیر وابسته
۲	Z	درماندگی مالی / متغیر مستقل
۳	ROA	بازده دارایی / متغیر مستقل
۴	LEVE	اهرم مالی / متغیر مستقل
۵	Instown	مالکیت نهادی / متغیر مستقل
۶	Manown	مالکیت مدیریتی / متغیر مستقل
۷	AUDOPN	نوع اظهارنظر حسابرس / متغیر تعدیلی
۸	MB	نسبت ارزش بازار به دفتری / متغیر کنترلی
۹	BadNews	خبر بد / متغیر کنترلی
۱۰	CFO	نسبت جریان نقد عملیاتی / متغیر کنترلی
۱۱	AQ	کیفیت حسابرسی / متغیر کنترلی
۱۲	LOSS	زیان شرکت / متغیر کنترلی
۱۳	SIZE	اندازه شرکت / متغیر کنترلی

اسکینر^۱ (۱۹۹۴)، علی و همکاران^۲ (۱۹۹۴) نشان دادند که شرکت ها با اندازه بزرگتر انگیزه بیشتری برای به گزارشگری موقع بودن اطلاعات مالی دارند. چرا که هزینه دادخواهی بالقوه و هزینه های مربوط به افشاء تابعی فزاینده از اندازه شرکت هستند. با در نظر گرفتن این عوامل، شفافیت اطلاعاتی بیشتر به عنوان حفاظتی در برابر فشارهای ناخواسته دولت و سوء تفاهات تحلیلگران به دلیل فققدان اطلاعات در دسترس بکار گرفته می شود. حمایت تجربی از این استدلال ها حاکی از این است که اندازه شرکت بر گزارشگری مالی به موقع اثر مثبت دارد. در این پژوهش، برای اندازه گیری اندازه شرکت از لگاریتم طبیعی کل دارایی های شرکت در پایان سال استفاده شده است (نگرانیهی، ۲۰۲۰).

رابطه (5)

$$SIZE_{it} = LOG(ASSETS_{it})$$

خبر بد (BadNews): به پیروی از پژوهش خدادادی و همکاران (۱۳۹۵) اگر سود هر سهم نسبت به سال قبل کاهش یافته باشد عدد یک و در غیر آن صورت صفر را می پذیرد.

نسبت ارزش بازار به دفتری (MB): خدادادی و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند که شرکت های با فرصت رشد بالا گزارشگری مالی به موقع تری خواهند داشت. لذا برای کنترل اثر مجموعه فرصت های رشد شرکت بر گزارشگری مالی به موقع از نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام استفاده شده است. معمولاً این نسبت به عنوان شاخصی برای فرصت رشد شرکت می باشد. تفاوت ارزش بازار و ارزش دفتری می تواند دلیل برای وجود دارایی های نامشهود در شرکت تلقی شود:

رابطه (6)

$$MB_{it} = \frac{Market Value_{it}}{Book Value_{it}}$$

$Market Value$: به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام و $Book Value$: ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام می باشد.

نسبت جریان نقد عملیاتی (CFO): هر چه جریان نقد عملیاتی ایجاد شده در شرکت بیشتر باشد، توان پرداخت مالیات بیشتر خواهد بود و معیاری برای افزایش کیفیت سود نیز محسوب می شود. لذا، در این تحقیق از این متغیر به عنوان متغیر کنترلی استفاده می شود. این متغیر از طریق نسبت جریان نقد

^۲ -Ali, et al

^۱ -Skinner

به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش به پیروی از نگرانی‌های (۲۰۲۰) از مدل رگرسیونی چندمتغیره زیر استفاده شده است:

$$\begin{aligned} Timeliness_{it} = & \beta_0 + \beta_1 Z_{it} + \beta_2 ROA_{it} + \beta_3 Leve_{it} \\ & + \beta_4 Instown_{it} + \beta_5 Manown_{it} \\ & + \beta_6 AudOPN_{it} + \beta_7 Z_{it} \\ & * AudOPN_{it} + \beta_8 ROA_{it} \\ & * AudOPN_{it} + \beta_9 Leve_{it} \\ & * AudOPN_{it} + \beta_{10} Instown_{it} \\ & * AudOPN_{it} + \beta_{11} Manown_{it} \\ & * AudOPN_{it} + \beta_{12} MB_{it} \\ & + \beta_{13} BadNews_{it} + \beta_{14} AQ_{it} \\ & + \beta_{15} CFO_{it} + \beta_{16} LOSS_{it} \\ & + \beta_{17} SIZE_{it} + \varepsilon \end{aligned}$$

در این مدل متغیر وابسته گزارشگری مالی به موقع می‌باشد. α جزء ثابت معادله رگرسیون است و ضریب β_1 تا β_5 نشان دهنده این موضوع است که ویژگی‌های مالی شرکت و ساختار مالکیت چه تاثیری بر به موقع بودن گزارشگری مالی خواهد داشت. ضریب β_6 نیز تاثیر نوع اظهارنظر حسابرس بر به موقع بودن گزارشگری مالی را اثبات می‌کند که انتظار می‌رود در صورتی که گزارش حسابرس تعدیل نشده باشد (گزارش مقبول) منجر به افزایش به موقع بودن گزارشگری مالی شود.

ضریب β_7 تا β_{11} نیز حاکی از تاثیر تعاملی نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین ویژگی‌های شرکت و ساختار مالکیت با به موقع بودن گزارشگری مالی است. که در این مدل:

Timeliness: گزارشگری مالی به موقع، Z : درمآمدگی مالی شرکت، ROA : سودآوری، $leve$: اهرم مالی، $AudOPN$: نوع اظهارنظر حسابرس، $Instown$: مالکیت نهادی، $Manown$: مالکیت مدیریتی، AQ : کیفیت حسابرسی، $LOSS$: زیان شرکت، MB : نسبت ارزش بازار به دفتری، CFO : جریان نقد عملیاتی، $BadNews$: اخبار بد، $SIZE$: اندازه شرکت و ε جز اختلال مدل می‌باشند.

تجزیه و تحلیل داده ها

آماره های توصیفی

در جدول (۳) اولین پارامتر میانگین حسابی است. میانگین حسابی کمیته است که مقدار متوسط و یا به عبارت دیگر مرکز ثقل داده‌های به دست آمده را نشان می‌دهد. دومین پارامتر میانه است. میانه عددی است که ۵۰٪ افراد بالا را از ۵۰٪ افراد پایین در یک توزیع جدا می‌کند. این پارامتر نیز برای کلیه متغیرها ارائه شده است. سایر پارامترها نظیر میزان حداکثر و حداقل نیز برای متغیرها ارائه شده است. این دو پارامتر حدود داده‌های گردآوری

شده را نشان می‌دهد و بیان می‌کند داده‌ها از چه مقادیری آغاز و به چه مقادیری ختم می‌شوند؛ به عبارتی این پارامترها دامنه‌ی تغییرات داده‌ها را به نمایش می‌گذارند. انحراف معیار نیز مقیاسی برای پراکندگی است که هرچه مقدار آن کوچکتر باشد، نشانه‌ی آن است که گروه مورد مطالعه از لحاظ ویژگی مورد سنجش متجانس می‌باشد. این معیار نیز برای کلیه متغیرها ارائه شده است. همانطور که در جدول (۳) نشان داده شده است میانگین تاخیر در صدور و انتشار گزارشگری مالی ۸۹.۳۴ روز بوده است که رقم حاصل شده برای میانگین این متغیر به این معناست که متوسط تاخیر در زمان انتشار صورت‌های مالی در بین کل شرکت‌های نمونه در طول دوره‌ی هفت ساله‌ی تحقیق تقریباً ۹۱ روز (حدود ۳ ماه) می‌باشد. بررسی آمار توصیفی متغیر تاخیر گزارشگری مالی نشان می‌دهد که در نمونه مورد بررسی، طولانی‌ترین زمان برای انجام عملیات حسابرسی ۱۲۸ روز (که تقریباً برابر با آخرین حد مجاز ۱۳۰ روز مطابق دستورالعمل سازمان بورس می‌باشد) و کوتاه‌ترین فاصله زمانی برابر با ۷ روز می‌باشد. همچنین میانگین اهرم مالی ۰.۶۲ بوده که نشان می‌دهد به طور متوسط ۰.۶۲ دارایی‌های شرکت‌ها می‌تواند بدهی‌ها را تسویه و ۰.۳۸ باقی مانده به عنوان حقوق صاحبان سهام باقی خواهد ماند. میانگین سودآوری آنها نیز ۰.۴۱ بوده و بیشترین نرخ بازدهی ناشی از دارایی‌ها ۰.۷۸ و کمترین آن نیز ۰.۱۶- بوده است که حاصل زیان ده بودن شرکت در طی یک سال بوده است. علاوه بر این به طور میانگین ۰.۳۸ از سهام شرکت‌های نمونه در دست مالکان نهادی و ۰.۱۷ در دست مالکان مدیریت ی بوده است. همچنین درصد نسبت جریان نقد عملیاتی به مجموع دارایی شرکت‌ها طی بازه زمانی پژوهش به طور متوسط ۰.۱۴ بوده است. علاوه بر این میانگین محاسبه شده برای متغیر نسبت ارزش بازار به دفتری حقوق صاحبان سهام ۲.۶۲ می‌باشد که حاکی از بالا بودن ارزش روز قیمت سهام شرکت‌های نمونه نسبت به ارزش اسمی آنها است و با توجه به تورم و ایجاد فاصله بین قیمت اسمی و قیمت بازار در بازار بورس ایران این موضوع منطقی است. در بین متغیرهای پژوهش، متغیر جریان نقد عملیاتی دارای کمترین پراکندگی (۰.۱۰) و در نتیجه بیشترین ثبات و پایداری و در مقابل، متغیر اندازه شرکت دارای بیشترین ضریب پراکندگی (۰.۷۹) و در نتیجه کمترین ثبات و پایداری طی دوره پژوهش بوده است. این امر حاکی از آن است که شرکت‌های مورد بررسی از نظر بزرگی و اندازه میزان دارایی، تفاوت قابل ملاحظه‌ای با هم داشته‌اند، اما از نظر نسبت جریان نقد عملیاتی به مجموع دارایی تفاوت زیادی نداشته‌اند.

جدول (۳): آماره های توصیفی پژوهش

متغیرها	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	چولگی
تاخیر گزارشگری مالی	۸۹.۳۴	۱۰۰	۱۲۸	۷	۰.۲۳	-۰.۸۶
بازده دارایی	۰.۴۱	۰.۲۸	۰.۷۸	-۰.۱۶	۰.۱۹	۰.۰۸
اهرم مالی	۰.۶۲	۰.۶۳	۰.۸۵	۰.۰۵	۰.۱۶	۰.۱۱
مالکیت نهادی	۰.۳۸	۰.۲۳	۰.۹۵	۰.۱۴	۰.۲۱	۰.۱۹
مالکیت مدیریتی	۰.۱۷	۰.۰۸	۰.۸۹	۰.۰۱	۰.۱۸	۰.۲۹
درماندگی مالی*نوع اظهارنظر حسابرس	۰.۲۶	۰.۲۱	۱	۰	۰.۴۴	۰.۱۶
بازده دارایی*نوع اظهارنظر حسابرس	۰.۰۳	۰.۰۱	۰.۶۲	-۰.۵۴	۰.۱۲	-۰.۱۱
اهرم مالی*نوع اظهارنظر حسابرس	۰.۴۷	۰.۶۳	۰.۸۵	۰.۰۰	۰.۲۸	-۰.۷۴
مالکیت نهادی*نوع اظهارنظر حسابرس	۰.۲۶	۰.۲۳	۰.۹۵	۰.۰۰	۰.۲۳	۰.۱۸
مالکیت مدیریتی*نوع اظهارنظر حسابرس	۰.۱۴	۰.۰۶	۰.۸۹	۰.۰۰	۰.۱۸	۰.۲۵
نسبت ارزش بازار به دفتری	۲.۶۲	۲.۳۴	۶.۷۵	۱.۱۰	۰.۱۲	۰.۲۱
جریان نقد عملیاتی	۰.۱۰	۰.۰۸	۰.۴۴	-۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۰۲
اندازه شرکت	۶۶۱	۶۴۹	۹۲۶	۴۲۵	۰.۷۹	۰.۲۹
مشاهدات	۹۱۰	۹۱۰	۹۱۰	۹۱۰	۹۱۰	۹۱۰

آمار توصیفی متغیرهای کیفی (کد ۰ و ۱)

متغیرهای کیفی	فراوانی کد ۱	فراوانی کد ۰	درصد فراوانی کد ۱	درصد فراوانی کد ۰
درماندگی مالی	۱۳۶	۷۷۴	۰.۱۵	۰.۸۵
اخبار بد	۳۶۲	۵۴۸	۰.۴۰	۰.۶۰
نوع گزارش حسابرس	۷۷۴	۱۳۶	۰.۸۵	۰.۱۵
کیفیت حسابرسی	۳۰۵	۶۰۵	۰.۳۳	۰.۶۷
زبان شرکت	۱۷۴	۷۳۶	۰.۱۹	۰.۸۱

متغیرهایی که به دو مقدار صفر و یک محدود می‌شوند آمار توصیفی آنها به صورت میانگین و میانه و ... کارایی نداشته و مفهومی را بیان نمی‌کند. این متغیرها باید از نظر تعداد فراوانی و درصد فراوانی بررسی شوند. لذا فراوانی شرکت‌هایی که در آنها گزارش حسابرسی تعدیل شده باشد یعنی یکی از گزارش‌های مشروط، مردود و عدم اظهارنظر را دریافت کرده باشد از مجموع ۹۱۰ مشاهده (۱۳۰ شرکت) ۷۷۴ مشاهده می‌باشند که به آنها کد ۱ اختصاص داده شد و درصد فراوانی آنها نیز حدوداً ۰.۸۵ می‌باشد. به عبارت دیگر حدود ۰.۸۵ از شرکت‌های نمونه گزارش حسابرسی تعدیل شده دریافت کرده‌اند و تنها ۰.۱۵ آنها گزارش تعدیل نشده (مقبول) دریافت کردند که به آنها کد صفر اختصاص داده شد و فراوانی آنها نیز ۱۳۶ می‌باشد. علاوه بر این شرکت‌هایی که در یک سال زبان خالص داشته‌اند از مجموع ۹۱۰ مشاهده تعداد ۱۷۴ مشاهده بوده که به آنها کد ۱ اختصاص یافت و درصد فراوانی آنها نیز ۰.۱۹ بوده است و سایر شرکت‌ها که دارای سود خالص بودند با فراوانی ۷۳۶ و درصد فراوانی ۰.۸۱ بوده است. همچنین فراوانی شرکت‌هایی که در حسابرس آنها

میانه یکی دیگر از شاخص‌های مرکزی می‌باشد که وضعیت جامعه را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود میانه متغیرهای تاخیر در گزارش مالی (۱۰۰ روز)، سودآوری (۰.۲۸)، اهرم مالی (۰.۶۳) و مالکیت نهادی (۰.۲۳) می‌باشد که نشان می‌دهد که نیمی از داده‌ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. به طور کلی پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی از یکدیگر یا میزان پراکندگی آنها نسبت به میانگین است. از مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. در بین متغیرهای پژوهش، جریان نقد عملیاتی و اندازه شرکت به ترتیب دارای کمترین و بیشترین میزان پراکندگی می‌باشند. میزان عدم تقارن منحنی فراوانی را چولگی می‌نامند. اگر ضریب چولگی صفر باشد، جامعه کاملاً متقارن است و چنانچه این ضریب مثبت باشد، چولگی به راست و اگر ضریب منفی باشد چولگی به سمت چپ است. متغیر جریان نقد عملیاتی کمترین عدم تقارن و متغیر تاخیر در گزارشگری مالی بیشترین عدم تقارن را نسبت به توزیع نرمال دارند.

پژوهش به این معنا است که میانگین و واریانس متغیرهای پژوهش بین سال‌های مختلف ثابت بوده است. در نتیجه استفاده از این متغیرها در مدل، باعث بوجود آمدن رگرسیون کاذب نمی‌شود. وجود متغیرهای ناپایا در مدل سبب می‌شود تا آزمون‌های تی استیوونت و فیشر از اعتبار لازم برخوردار نباشند و کمیت‌های بحرانی ارائه شده توسط توزیع‌های مذکور، مقادیر صحیحی برای انجام آزمون‌های آماری نباشند از موم پایایی با استفاده از روش-های آزمون لوین، لین و چو (۲۰۰۲)، آزمون ریشه واحد فیشر، دیکی فولر تعمیم یافته، ایم پسران و شین، و آزمون ریشه واحد فیشر فلیس پرو (۲۰۰۱) انجام شده است. نتایج آزمون پایایی متغیرها نشان می‌دهد که سطح خطای تمامی متغیرها کمتر از ۵٪ درصد بوده و متغیرهای پژوهش پایا می‌باشند؛ بنابراین، فرضیه صفر مبنی بر ریشه واحد داشتن متغیرها رد می‌شود. و استفاده از متغیرها در برآورد مدل‌های پژوهش، منجر به رگرسیون کاذب نمی‌شود. همچنین از آنجایی که متغیرهای زیان شرکت، اخبار بد، کیفیت حسابرسی و نوع گزارش حسابرسی و درماندگی مالی شرکت به دو مقدار صفر و یک محدود می‌شوند دارای خاصیت پایایی می‌باشند.

سازمان حسابرسی بوده است ۳۰۵ مشاهده و درصد فراوانی آن نیز ۰.۳۳ بوده که نشان دهنده کیفیت حسابرسی است. سایر شرکت‌ها که توسط موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس اوراق بهادار مورد حسابرسی قرار گرفتند عدد صفر تعلق گرفت و درصد فراوانی آنها نیز ۰.۶۷ بوده است. همچنین فراوانی شرکت‌هایی که دچار درماندگی مالی شده‌اند دارای فراوانی ۱۳۶ و درصد فراوانی ۰.۱۵ بوده اند که نشان می‌دهد حدود ۰.۱۵ از شرکت‌های نمونه طی بازه زمانی تحقیق دچار درماندگی مالی بوده‌اند. سایر شرکت‌ها با فراوانی ۷۷۴ و درصد فراوانی ۰.۸۵ از این حیث مشکلی نداشته‌اند. علاوه بر این تعداد ۳۶۲ مشاهده در طی بازه زمانی دارای اخبار بد و کاهش سود هر سهم نسبت به سال قبل شده که درصد فراوانی آنها نیز ۰.۴۰ بوده است. تعداد ۵۴۸ مشاهده دارای افزایش سود هر سهم و اخبار خوب بوده و درصد فراوانی آنها نیز ۰.۶۰ بوده است.

نتایج آزمون پایایی متغیرها

قبل از تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه‌ها بایستی پایایی متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گیرد. پایایی متغیرهای

جدول (۴): نتایج آزمون پایایی متغیرها

متغیرها		لوین، لین و چو		ایم پسران و شین		فیشر دیکی فولر تعمیم		فیشر، فلیس پرو	
	آماره	p.v	آماره	p.v	آماره	p.v	آماره	p.v	آماره
تاخیر گزارشگری مالی	-۷۷.۱۵	۰.۰۰۰	-۱۶.۳۸	۰.۰۰۰	۶۱۳.۶	۰.۰۰۰	۶۸۴.۶	۰.۰۰۰	
بازده دارایی	-۸.۷	۰.۰۰۰	-۱۳.۰۲	۰.۰۰۰	۳۵۱.۲	۰.۰۰۰	۴۳۲.۴	۰.۰۰۰	
اهرم مالی	-۲۸.۳۵	۰.۰۰۰	-۴.۸۳	۰.۰۰۰	۳۴۹.۱	۰.۰۰۰	۳۷۱.۶	۰.۰۰۰	
مالکیت نهادی	-۳۰.۸۱	۰.۰۰۰	-۸.۷۶	۰.۰۰۰	۵۱۲	۰.۰۰۰	۵۴۶.۳	۰.۰۰۰	
مالکیت مدیریتی	-۳۴.۱۹	۰.۰۰۱	-۸.۷۴	۰.۰۰۱	۵۲۸.۲	۰.۰۰۰	۶۷۵.۴	۰.۰۰۰	
نسبت ارزش بازار به دفتری	-۴۲.۹۴	۰.۰۰۰	-۶.۵۱	۰.۰۰۰	۴۴۲.۳	۰.۰۰۰	۴۶۶.۴	۰.۰۰۰	
جریان نقد عملیاتی	-۱۰.۵۱	۰.۰۰۰	-۶.۲۱	۰.۰۰۰	۵۳۰.۱	۰.۰۰۰	۶۷۵.۸	۰.۰۰۰	
اندازه شرکت	-۴۵.۶۸	۰.۰۰۰	-۶.۳۵	۰.۰۰۰	۳۸۳.۸	۰.۰۰۰	۴۲۳.۹	۰.۰۰۰	

نتیجه‌ی آزمون مدل پژوهش

نتایج مدل پژوهش به شرح جدول (۵) بیان شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، معنی داری آماره فیشر (۱۹۶.۳۵) در سطح ۵٪ حاکی از معنی داری کلی مدل برآورد شده است بنابراین، مدل تحقیق در کل معنی دار بوده و متغیرهای مستقل و کنترلی توانایی توضیح متغیر وابسته را دارند. علاوه بر این ضریب تعیین تعدیل شده (R^2) ۰.۵۷۰ است. این عدد نشان می‌دهد که تقریباً ۰.۵۷ از تغییرات متغیر وابسته را می‌توان به متغیرهای مستقل و کنترلی نسبت داد و ۰.۴۳ دیگر ناشی از

سایر عوامل بوده که از دسترس محقق خارج می‌باشد. هر چه مقدار این شاخص بزرگتر باشد پراکندگی نقاط حول خط رگرسیون بیشتر خواهد بود. مقدار آماره دوربین واتسون (۱.۸۲) حاکی از عدم وجود مشکل خودهمبستگی سریالی مرتبه اول در اجزای اخلاص مدل برآورد شده است، لذا نتایج مدل برآورد شده کاذب نیست و تخمین مدل قابل اتکاست (نرمال آن باید بین ۱.۵ تا ۲.۵ باشد). مقدار شاخص عامل تورم واریانس (VIF) نیز نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل مدل با هم مشکل همخطی شدید ندارند. زمانی که مقدار آماره VIF کمتر از ۵ (در برخی

سطح معناداری آزمون بروش پاگان گادفری (۰.۱۰) بوده است. بنابراین در سطح خطای ۵٪ نمی توان فرضیه H0 مبنی بر عدم وجود خودهمبستگی بین باقیمانده مدل را رد کرد در نتیجه بین خطاهای مدل؛ خودهمبستگی سریالی مرتبه دوم مشاهده نشده است.

دیگر از منابع عدد ۱۰ نیز ذکر شده است) باشد، شواهدی از وجود همخطی چندگانه بین متغیرهای مستقل مدل وجود ندارد. همچنین از آنجایی که آزمون دوربین واتسن تنها خودهمبستگی مرتبه اول را می سنجد لذا از آزمون بروش پاگان که قادر است خودهمبستگی مرتبه های مختلف را بسنجد استفاده شده است.

جدول (۵): نتایج آزمون مدل پژوهش در سطح داده های تابلویی

$Timeliness_{it} = \beta_0 + \beta_1 Z_{it} + \beta_2 ROA_{it} + \beta_3 Leve_{it} + \beta_4 Instown_{it} + \beta_5 Manown_{it} + \beta_6 AudOPN_{it} + \beta_7 Z_{it} * AudOPN_{it} + \beta_8 ROA_{it} * AudOPN_{it} + \beta_9 Leve_{it} * AudOPN_{it} + \beta_{10} Instown_{it} * AudOPN_{it} + \beta_{11} Manown_{it} * AudOPN_{it} + \beta_{12} MB_{it} + \beta_{13} BadNews_{it} + \beta_{14} AQ_{it} + \beta_{15} CFO_{it} + \beta_{16} LOSS_{it} + \beta_{17} SIZE_{it} + \varepsilon$					
VIF	سطح خطا	تی-استیودنت	ضرایب		شرح
	۰.۰۰	۷.۳۷	۶۸.۷۹		عرض از مبدأ
۱.۷۲	۰.۰۳	۲.۰۹	۰.۰۷	Z	درماندگی مالی
۲.۴۰	۰.۰۰	۳.۱۱	۰.۰۶	ROA	بازده دارایی
۱.۰۳	۰.۰۱	۲.۴۹	۰.۰۵	LEVE	اهرم مالی
۱.۰۱	۰.۰۳	-۲.۱۱	-۰.۱۳	Instown	مالکیت نهادی
۱.۱۹	۰.۰۴	۲.۰۱	۰.۰۵	Manown	مالکیت مدیریتی
۱.۳۹	۰.۰۰	۳.۶۶	۰.۰۹	AudOPN	نوع اظهارنظر حسابرس
۲.۶۳	۰.۰۲	۲.۲۹	۰.۱۲	AudOPN * Z	درماندگی مالی * نوع اظهارنظر حسابرس
۲.۲۱	۰.۰۰	۲.۵۵	۰.۰۹	AudOPN * ROA	بازده دارایی * نوع اظهارنظر حسابرس
۱.۰۲	۰.۰۰	۳.۳۹	۰.۰۸	AudOPN * LEVE	اهرم مالی * نوع اظهارنظر حسابرس
۱.۰۶	۰.۰۳	-۲.۱۶	-۰.۰۷	AudOPN * Instown	مالکیت نهادی * نوع اظهارنظر حسابرس
۱.۸۵	۰.۰۱	۲.۴۵	۰.۰۸	AudOPN * Manown	مالکیت مدیریتی * نوع اظهارنظر حسابرس
۱.۰۳	۰.۱۴	-۱.۴۵	-۰.۰۷	MB	نسبت ارزش بازار به دفتری
۱.۰۴	۰.۱۳	۱.۴۹	۰.۰۶	BadNews	اخبار بد
۱.۰۲	۰.۰۰	۲.۶۱	۰.۰۵	AQ	کیفیت حسابرسی
۲.۱۵	۰.۲۵	۱.۱۵	۰.۰۳	CFO	جریان نقد عملیاتی
۲.۱۵	۰.۰۳	۲.۱۶	۰.۱۵	LOSS	زیان شرکت
۱.۰۹	۰.۰۰	-۲.۹۴	-۰.۰۵	SIZE	اندازه شرکت
۰.۵۲۰			ضریب تعیین تعدیل شده R ²		
(۰.۰۰۰)		۱۹۸.۳۲	F رگرسیون (سطح خطا)		
۱.۸۲			دوربین واتسون		
(۰.۱۰)		۲.۲۵	بروش پاگان سطح خطا		

با توجه به این که سطح خطای در نظر گرفته شده برای این پژوهش ۰/۰۵ بوده است، بنابراین متغیر درماندگی مالی تاثیر معناداری بر تاخیر در گزارشگری مالی شرکت داشته و فرضیه ی اول پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار می گیرد. ضریب متغیر (Z) مثبت می باشد. در نتیجه، رابطه مثبت و معنی داری بین درماندگی مالی و تاخیر در گزارشگری مالی وجود دارد. به عبارتی با افزایش درماندگی مالی و احتمال ورشکستگی شرکت، میزان تاخیر در گزارشگری مالی و انتشار صورت های مالی افزایش می یابد که در نهایت باعث کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می شود.

فرضیه اول: ویژگی های مالی بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۱-۱: درماندگی مالی شرکت بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) آماره ی تی -استیودنت مربوط به متغیر مستقل درماندگی مالی (Z) و سطح معناداری آن (p.v) به ترتیب ۲.۰۹ و ۰.۰۳ بوده و ضریب آن نیز ۰.۰۷ می باشد. به عبارتی با ۰.۰۱ افزایش در درماندگی مالی میزان تاخیر در گزارشگری مالی ۰.۰۷ افزایش و به موقع بودن آن کاهش می یابد.

فرضیه ۱-۲: سودآوری شرکت بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) آماره‌ی تی -استیودنت مربوط به متغیر مستقل سودآوری (ROA) و سطح معناداری آن (p.v) به ترتیب ۳.۱۱ و ۰.۰۰ بوده و ضریب آن نیز ۰.۰۶ می‌باشد. به عبارتی با ۰.۰۱ افزایش در سودآوری میزان تاخیر در گزارشگری مالی ۰.۰۶ افزایش می‌یابد. با توجه به این که سطح خطای در نظر گرفته شده برای این پژوهش ۰/۰۵ بوده است، بنابراین متغیر سودآوری تاثیر معناداری بر تاخیر در گزارشگری مالی شرکت داشته و فرضیه‌ی فرعی دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار می‌گیرد. ضریب متغیر (ROA) مثبت می‌باشد. در نتیجه، رابطه مثبت و معنی داری بین سودآوری و تاخیر در گزارشگری مالی وجود دارد. به عبارتی با افزایش اموال و تجهیزات و دارایی‌ها میزان زمان رسیدگی به آنها توسط حسابرس نیز افزایش می‌یابد که باعث تاخیر در صدور گزارش حسابرسی و انتشار صورت‌های مالی شده و از به موقع بودن آنها می‌کاهد.

فرضیه ۱-۳: نسبت بدهی شرکت بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) آماره‌ی تی -استیودنت مربوط به متغیر مستقل نسبت بدهی ($LEVE$) و سطح معناداری آن (p.v) به ترتیب ۲.۴۹ و ۰.۰۱ بوده و ضریب آن نیز ۰.۰۵ می‌باشد. به عبارتی با ۰.۰۱ افزایش در نسبت بدهی میزان تاخیر در گزارشگری مالی ۰.۰۵ افزایش (به موقع بودن گزارشگری مالی ۵٪ کاهش) می‌یابد. با توجه به این که سطح خطای در نظر گرفته شده برای این پژوهش ۰/۰۵ بوده است، بنابراین متغیر نسبت بدهی تاثیر معناداری بر تاخیر در گزارشگری مالی شرکت داشته و فرضیه‌ی فرعی سوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار می‌گیرد. ضریب متغیر ($LEVE$) مثبت می‌باشد. در نتیجه، رابطه مثبت و معنی داری بین نسبت بدهی و تاخیر در گزارشگری مالی وجود دارد. به عبارتی با افزایش میزان بدهی -های شرکت و اهرمی بودن آن ریسک حسابرسی افزایش یافته و حسابرس جهت کاهش ریسک حسابرسی و خطرات بعدی ناشی از آن میزان رسیدگی‌های خود را بیشتر می‌کند که باعث تاخیر در صدور گزارش حسابرسی و انتشار صورت‌های مالی شده و از به موقع بودن آنها می‌کاهد.

با توجه به تایید فرضیه‌های فرعی اول تا سوم لذا این ادعا که ویژگی‌های مالی بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد را نمی‌توان رد نمود لذا فرضیه اصلی اول نیز پذیرفته می‌شود.

فرضیه دوم: ساختار مالکیت بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۱-۲: مالکیت نهادی بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) آماره‌ی تی -استیودنت مربوط به متغیر مستقل مالکیت نهادی ($Instown$) و سطح معناداری آن (p.v) به ترتیب ۲.۱۱- و ۰.۰۳ بوده و ضریب آن نیز ۰.۱۳- می‌باشد. به عبارتی با ۰.۰۱ افزایش در مالکیت نهادی میزان تاخیر در گزارشگری مالی ۰.۱۳ کاهش می‌یابد (به موقع بودن گزارشگری مالی افزایش می‌یابد). با توجه به این که سطح خطای در نظر گرفته شده برای این پژوهش ۰/۰۵ بوده است، بنابراین متغیر مالکیت نهادی تاثیر معناداری بر تاخیر در گزارشگری مالی شرکت داشته و فرضیه‌ی فرعی چهارم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار می‌گیرد. ضریب متغیر ($Instown$) منفی می‌باشد. در نتیجه، رابطه منفی و معنی داری بین مالکیت نهادی و تاخیر در گزارشگری مالی وجود دارد. به عبارتی با افزایش مالکیت نهادی؛ نظارت بر رفتار مدیران موثرتر خواهد بود و در نتیجه موجب بهبودی ریسک ذاتی شده و منجر به کاهش انجام آزمون جزئیات و افزایش اطمینان از درستی صورت‌های مالی شده و زمان تاخیر در گزارشگری مالی را کاهش می‌دهد که باعث می‌شود تا گزارش حسابرس و انتشار صورت‌های مالی زودتر و با تاخیر کمتری انجام شوند که باعث افزایش به موقع بودن آنها می‌شود.

فرضیه ۱-۲: مالکیت مدیریتی بر به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

با توجه به نتایج جدول (۵) آماره‌ی تی -استیودنت مربوط به متغیر مستقل مالکیت مدیریتی ($Manown$) و سطح معناداری آن (p.v) به ترتیب ۲.۰۱ و ۰.۰۴ بوده و ضریب آن نیز ۰.۰۵ می‌باشد. به عبارتی با ۰.۰۱ افزایش در مالکیت مدیریتی میزان تاخیر در گزارشگری مالی ۰.۰۵ افزایش می‌یابد (به موقع بودن گزارشگری مالی کاهش می‌یابد). با توجه به این -که سطح خطای در نظر گرفته شده برای این پژوهش ۰/۰۵ بوده است، بنابراین متغیر مالکیت مدیریتی تاثیر معناداری بر تاخیر در گزارشگری مالی شرکت داشته و فرضیه‌ی فرعی پنجم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار می‌گیرد. ضریب متغیر ($Manown$) مثبت می‌باشد. در نتیجه، رابطه مثبت و معنی داری بین مالکیت مدیریتی و تاخیر در گزارشگری مالی وجود دارد.

فرضیه سوم: نوع اظهار نظر حسابرس بر رابطه بین ویژگی‌های مالی و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

حسابرس باعث افزایش و تشدید رابطه بین سودآوری و تاخیر در گزارشگری مالی به موقع می‌شود.

فرضیه ۳-۳: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین نسبت بدهی و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

ضریب متغیر نوع اظهارنظر حسابرس ۰.۰۹ و در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز معنادار است و در شرکت‌هایی که نوع اظهارنظر حسابرس تعدیل شده است، تاخیر در انتشار صورت‌های مالی افزایش می‌یابد. حال ضریب نسبت بدهی شرکت بررسی می‌شود که این ضریب نیز ۰.۰۵ بوده که در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز مورد تایید قرار گرفته و نشان می‌دهد که نسبت بدهی باعث افزایش تاخیر در انتشار صورت‌های مالی شرکت می‌شود. در مرحله بعد ضریب متغیر $(AudOPN * LEVE)$ مورد بررسی قرار می‌دهیم؛ این ضریب ۰.۰۸ و آماره تی استیودنت و سطح معناداری آن نیز به ترتیب ۳.۳۹ و ۰.۰۰ بوده است که نشان از تایید فرضیه در سطح اطمینان ۹۵٪ می‌باشد. در واقع اظهارنظر تعدیل شده حسابرس زمانی که در نسبت بدهی ضرب می‌شود و اثر تعاملی ایجاد می‌کند باعث می‌شود تا تاثیر نسبت بدهی بر تاخیر در گزارشگری مالی از ۰.۰۵ به ۰.۰۸ افزایش می‌یابد. لذا اظهارنظر تعدیل شده حسابرس باعث افزایش و تشدید رابطه بین نسبت بدهی و تاخیر در گزارشگری مالی به موقع می‌شود. به عبارتی در شرکت‌هایی که به دلیل وجود بندهای بااهمیت حسابرسی در گزارش حسابرس تعدیل شده محسوب می‌شود و شرکت نیز از دارای میزان بدهی بالایی است و احتمال درماندگی مالی آن وجود دارد حسابرس میزان رسیدگی‌های خود را به خصوص در مورد کفایت مالی شرکت و تداوم فعالیت آن بیشتر کرده که منجر به تاخیر در صدور گزارش حسابرسی و کاهش به موقع بودن آنها می‌شود.

فرضیه چهارم: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین ساختار مالکیت و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

فرضیه ۴-۱: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین مالکیت نهادی و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

ضریب متغیر نوع اظهارنظر حسابرس ۰.۰۹ و در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز معنادار است و در شرکت‌هایی که نوع اظهارنظر حسابرس تعدیل شده است، تاخیر در انتشار صورت‌های مالی افزایش می‌یابد. حال ضریب مالکیت نهادی شرکت بررسی می‌شود که این ضریب نیز ۰.۱۳- بوده که در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز مورد تایید قرار گرفته و نشان می‌دهد که مالکیت نهادی باعث کاهش تاخیر در انتشار صورت‌های مالی شرکت می‌شود. در مرحله بعد ضریب متغیر $(AudOPN * Instown)$ مورد بررسی قرار می‌دهیم؛ این ضریب ۰.۰۷- و

فرضیه ۳-۱: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین درماندگی مالی و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

برای تایید یا رد این فرضیه ابتدا به ضریب نوع اظهارنظر حسابرس توجه می‌شود. همانطور که مشخص است ضریب متغیر مزبور ۰.۰۹ و در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز معنادار است و در شرکت‌هایی که نوع اظهارنظر حسابرس تعدیل شده است، تاخیر در انتشار صورت‌های مالی افزایش می‌یابد. حال ضریب درماندگی مالی بررسی می‌شود که این ضریب نیز ۰.۰۷ بوده که در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز مورد تایید قرار گرفته و نشان می‌دهد که درماندگی مالی باعث افزایش تاخیر در انتشار صورت‌های مالی شرکت می‌شود. در مرحله بعد ضریب متغیر $(AudOPN * Z)$ مورد بررسی قرار می‌دهیم؛ این ضریب ۰.۱۲ و آماره تی استیودنت و سطح معناداری آن نیز به ترتیب ۲.۲۹ و ۰.۰۲ بوده است که نشان از تایید فرضیه در سطح اطمینان ۹۵٪ می‌باشد. در واقع اظهارنظر تعدیل شده حسابرس زمانی که در درماندگی مالی ضرب می‌شود و اثر تعاملی ایجاد می‌کند باعث می‌شود تا تاثیر درماندگی مالی بر تاخیر در گزارشگری مالی از ۰.۰۷ به ۰.۱۲ افزایش می‌یابد. لذا اظهارنظر تعدیل شده حسابرس باعث افزایش و تشدید رابطه بین درماندگی مالی و تاخیر در گزارشگری مالی به موقع می‌شود. به عبارتی در شرکت‌هایی که به دلیل وجود بندهای بااهمیت حسابرسی در گزارش حسابرس تعدیل شده محسوب می‌شود و شرکت نیز از درماندگی مالی رنج می‌برد صورت‌های مالی و گزارش حسابرسی با تاخیر منتشر می‌شود که باعث کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می‌شود.

فرضیه ۳-۲: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین سودآوری و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد.

ضریب متغیر نوع اظهارنظر حسابرس ۰.۰۹ و در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز معنادار است و در شرکت‌هایی که نوع اظهارنظر حسابرس تعدیل شده است، تاخیر در انتشار صورت‌های مالی افزایش می‌یابد. حال ضریب سودآوری شرکت بررسی می‌شود که این ضریب نیز ۰.۰۶ بوده که در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز مورد تایید قرار گرفته و نشان می‌دهد که سودآوری باعث افزایش تاخیر در انتشار صورت‌های مالی شرکت می‌شود. در مرحله بعد ضریب متغیر $(AudOPN * ROA)$ مورد بررسی قرار می‌دهیم؛ این ضریب ۰.۰۹ و آماره تی استیودنت و سطح معناداری آن نیز به ترتیب ۲.۵۵ و ۰.۰۰ بوده است که نشان از تایید فرضیه در سطح اطمینان ۹۵٪ می‌باشد. در واقع اظهارنظر تعدیل شده حسابرس زمانی که در سودآوری ضرب می‌شود و اثر تعاملی ایجاد می‌کند باعث می‌شود تا تاثیر سودآوری بر تاخیر در گزارشگری مالی از ۰.۰۶ به ۰.۰۹ افزایش می‌یابد. لذا اظهارنظر تعدیل شده

آماره تی استیوندن و سطح معناداری آن نیز به ترتیب ۲۰۱۶- و ۰۰۳ بوده است که نشان از تایید فرضیه در سطح اطمینان ۹۵٪ می‌باشد. در واقع اظهارنظر تعدیل شده حسابرس زمانی که در مالکیت نهادی ضرب می‌شود و اثر تعاملی ایجاد می‌کند باعث می‌شود تا تاثیر مالکیت نهادی بر تاخیر در گزارشگری مالی از ۰۰۱۳- به ۰۰۰۷- کاهش می‌یابد. لذا اظهارنظر تعدیل شده حسابرس باعث کاهش و تعدیل رابطه بین مالکیت نهادی و تاخیر در گزارشگری مالی به موقع می‌شود. به عبارتی در شرکت‌هایی که به دلیل وجود بندهای با اهمیت حسابرسی در گزارش حسابرس تعدیل شده محسوب می‌شود اما شرکت دارای مالکیت نهادی قوی است و نظارت قوی و اثربخش بر شرکت دارد باعث می‌شود تا گزارش حسابرس و صورت‌های مالی با تاخیر کمتری منتشر شود و منجر به افزایش به موقع بودن آنها شوند.

فرضیه ۴-۲: نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین مالکیت مدیریتی و به موقع بودن گزارشگری مالی تاثیر معناداری دارد. ضریب متغیر نوع اظهارنظر حسابرس ۰۰۰۹ و در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز معنادار است و در شرکت‌هایی که نوع اظهارنظر حسابرس تعدیل شده است، تاخیر در انتشار صورت‌های مالی افزایش می‌یابد. حال ضریب مالکیت مدیریتی شرکت بررسی می‌شود که این ضریب نیز ۰۰۰۵ بوده که در سطح اطمینان ۹۵٪ نیز مورد تایید قرار گرفته و نشان می‌دهد که مالکیت مدیریتی باعث کاهش تاخیر در انتشار صورت‌های مالی شرکت می‌شود. در مرحله بعد ضریب متغیر (*AudOPN* * *Manown*) مورد بررسی قرار می‌دهیم؛ این ضریب ۰۰۰۸ و آماره تی استیوندن و سطح معناداری آن نیز به ترتیب ۲۰۴۵ و ۰۰۰۱ بوده است که نشان از تایید فرضیه در سطح اطمینان ۹۵٪ می‌باشد. در واقع اظهارنظر تعدیل شده حسابرس زمانی که در مالکیت مدیریتی ضرب می‌شود و اثر تعاملی ایجاد می‌کند باعث می‌شود تا تاثیر مالکیت مدیریتی بر تاخیر در گزارشگری مالی از ۰۰۰۵ به ۰۰۰۸ افزایش می‌یابد. لذا اظهارنظر تعدیل شده حسابرس باعث افزایش و تشدید رابطه مثبت بین مالکیت مدیریتی و تاخیر در گزارشگری مالی به موقع می‌شود. به عبارتی با افزایش مالکیت مدیریت و به دنبال آن کاهش نظارت، به موقع بودن ارائه اطلاعات برای تصمیمگیری استفاده‌کنندگان کاهش می‌یابد.

نتایج متغیرهای کنترلی نیز نشان داد که رابطه مثبت و معنی داری بین اندازه شرکت، اخبار بد، زبان شرکت و کیفیت حسابرسی با تاخیر در گزارشگری مالی وجود دارد. در تفسیر تاثیر مثبت اندازه شرکت بر به موقع بودن گزارشگری مالی می‌توان بیان کرد که شرکت‌های بزرگ اغلب منابع بیشتری، کارمندان حسابداری مجرب‌تر و سیستم‌های اطلاعاتی پیشرفته تری در

مقایسه با شرکت‌های کوچک‌تر دارند. همه این ویژگی‌ها به شرکت‌های بزرگ در گزارشگری سریعتر کمک می‌کند. علاوه بر این شرکت‌های بزرگ بیشتر در معرض توجه عموم قرار دارند؛ به خصوص آن که شرکت‌های بزرگ از سوی تحلیلگران زیادی که معمولاً اطلاعات به موقعی برای تأیید و بازنگری انتظارات خود نیاز دارند، رصد می‌شوند. همچنین معمولاً شرکت‌های بزرگ برای اجتناب از مداخله دولت، اطلاعات را سریع‌تر از شرکت‌های کوچک‌تر منتشر می‌کنند؛ زیرا شرکت‌های بزرگ به دلیل داشتن پیامدهای قابل توجه اقتصادی، از سوی نهادهای دولتی قابل ردیابی‌تر هستند. در نهایت اینکه شرکت‌های بزرگ اغلب به وسیله سرمایه‌گذاران، اتحادیه‌های تجاری و نهادهای قانونی کنترل می‌شوند؛ بنابراین با فشار بیشتری جهت ارائه زودتر گزارش‌های خود روبرو هستند. تایید متغیرهای کنترلی یاد شده نشان از تاثیر این متغیرها بر متغیر وابسته بوده و به درستی تشخیص و در مدل تخمین زده شده اند.

بحث و نتیجه گیری

نتایج آزمون فرضیه‌ی اول

در فرضیه‌ی اول به بررسی تاثیر ویژگی‌های مالی بر به موقع بودن گزارشگری مالی پرداخته شد. در این فرضیه از معیارهای درماندگی مالی، سودآوری و نسبت بدهی به عنوان ویژگی‌های مالی استفاده شده بود. نتایج تحقیق بر اساس داده‌های ترکیبی حاکی از آن بود که ویژگی‌های مالی بر تاخیر در گزارشگری مالی تاثیر مثبتی گذاشته و باعث کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می‌شوند و در نتیجه، فرضیه اول در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید شد. نتایج یافته‌های مربوط به این فرضیه با نتایج تحقیق عبیداله و همکاران (۲۰۱۹) و وایس و حاجی داین (۲۰۲۳) همخوانی دارد.

نتایج آزمون فرضیه‌ی دوم

در فرضیه‌ی دوم به بررسی تاثیر ساختار مالکیت بر به موقع بودن گزارشگری مالی پرداخته شد. در این فرضیه از متغیرهای مالکیت نهادی و مدیریتی به عنوان ساختار مالکیت استفاده شد. نتایج تحقیق بر اساس داده‌های ترکیبی حاکی از آن بود که ساختار مالکیت باعث افزایش به موقع بودن گزارشگری مالی از طریق کاهش تاخیر در انتشار گزارش حسابرس و صورتهای مالی می‌شود و در نتیجه، فرضیه دوم در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید شد. به طور کلی سهامداران نهادی که ثروت و منابع مالی زیادی در اختیار دارند، نسبت به سایر سهامداران در به دست آوردن و استفاده از اطلاعات گران‌بها، با ارزش، به موقع و مربوط‌تر گرایش بیشتری دارند. بنابراین، می‌تواند مانع سیاست‌ها و فعالیت‌های

بودن گزارشگری مالی کاهش می‌یابد و در نتیجه، فرضیه چهارم در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید شد.

بحث و نتیجه گیری

در بازار سرمایه گزارش‌های مالی باید اطلاعاتی را برای کمک به سرمایه‌گذاران، بستانکاران و سایر استفاده‌کنندگان، در انجام تصمیم‌گیری‌های مناسب اقتصادی فراهم کند اما موضوع مهم این است که این اطلاعات باید در زمان مناسب در دسترس استفاده‌کنندگان قرار گیرد تا آن‌ها بتوانند تصمیم‌گیری درستی داشته باشند. یکی از ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری به‌موقع بودن گزارشگری مالی است. به‌موقع بودن عامل مهمی در ارتقاء و بهبود ویژگی‌های کیفی اولیه نظیر مربوط بودن و بیان صادقانه است. کیفیت گزارشگری مالی و به‌طور کلی کیفیت صورت‌های مالی ناشی از دو ویژگی مربوط بودن اطلاعات و بیان صادقانه آن‌ها است. به بیان دیگر، هر چه مربوط بودن و بیان صادقانه اطلاعات حسابداری بیشتر باشد، کیفیت گزارشگری مالی بالاتر است. در این میان به‌موقع بودن اطلاعات، یکی از مؤلفه‌های ارتقاءدهنده مربوط بودن و بیان صادقانه اطلاعات است. از این رو، هر چه اطلاعات به‌موقع باشند، کیفیت اطلاعات نیز بهبود می‌یابد. برای افزایش کیفیت گزارشگری مالی و انتشار اطلاعات مالی به‌موقع، بهبود نظام حاکمیت شرکتی موضوعی انکارناپذیر است. حاکمیت شرکتی قوی به بهبود کیفیت و به‌موقع بودن گزارشگری مالی کمک شایانی می‌کند. از طرفی ویژگی‌های مالی هر شرکت بر به‌موقع بودن گزارشگری مالی آن شرکت و تعیین انتشار گزارش حسابرس نقش اساسی ایفا می‌کند. با توجه به نقش به‌موقع بودن در تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان لذا این پژوهش به بررسی تاثیر ویژگی‌های مالی و ساختار مالکیت بر به‌موقع بودن گزارشگری مالی با تاکید بر نوع اظهارنظر حسابرس در بورس اوراق بهادار تهران طی بازه زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ با استفاده از اطلاعات ۱۳۰ شرکت منتخب پرداخته است.

برای اندازه‌گیری ویژگی‌های مالی از سه متغیر سودآوری، اهرم مالی و درماندگی مالی استفاده گردید و معیارهای ساختار مالکیت نیز شامل مالکیت نهادی و مالکیت مدیریتی بوده است. نتایج حاصل از تخمین مدل رگرسیونی نشان داد که با افزایش سودآوری و اهرم مالی میزان تاخیر در گزارشگری مالی افزایش و به‌موقع بودن آنها کاهش می‌یابد که یکی از دلایل مهم آن طولانی شدن رسیدگی حسابرس به اموال و دارایی‌های شرکت بوده که باعث افزایش در زمان انتشار گزارش حسابرس می‌شود. همچنین وجود بدهی بالا و بررسی احتمال عدم تداوم فعالیت شرکت، عدم توان بازپرداخت بدهی و احتمال ورشکستگی؛

مدیران در استفاده از مدیریت سود فرصت طلبانه شوند. سهامداران نهادی با مشارکت نظارتی خود نقش اساسی در افشای اطلاعات خواهند داشت. سهامداران نهادی، انگیزه‌ی بیشتری در نظارت بر رویه‌های افشای شرکت دارند. بنابراین، مدیران باید با افشای به‌موقع اطلاعات، انتظارهای سهامداران نهادی را برآورده کنند. در نتیجه، افزایش مالکیت سهامداران نهادی، موجب گزارشگری مالی به‌موقع‌تر در شرکت‌ها شود. علاوه بر این مطالعات نشان می‌دهد در اختیار داشتن درصد زیادی از حق رای توسط مدیران و ایجاد انسجام در موقعیت مدیریت، باعث تضعیف فرایند نظارت توسط سهامداران بیرونی می‌شود که امکان و احتمال تعدیل ارقام حسابداری توسط مدیران را فراهم می‌کند. بنابراین، با افزایش مالکیت مدیریت و به دنبال آن کاهش نظارت، به‌موقع بودن ارائه اطلاعات برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان کاهش می‌یابد. همچنین زمانی که مدیران، عمده سهام شرکت را در اختیار دارند تقاضا برای افشای اطلاعات و در نتیجه مشوق-های افشا تحت تاثیر قرار می‌گیرد و تقریباً مشوقی برای افشا وجود نخواهد داشت. در نتیجه، افزایش مالکیت مدیریتی، موجب کاهش به‌موقع بودن گزارشگری مالی در شرکت‌ها می‌شود. نتایج یافته‌های مربوط به این فرضیه با نتایج تحقیق سلیمانی (۲۰۲۳) و گرجی پور و همکاران (۱۴۰۲) مطابقت دارد.

۳-۲-۵- نتایج آزمون فرضیه سوم

در فرضیه سوم به بررسی تاثیر نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین ویژگی‌های مالی و به‌موقع بودن گزارشگری مالی پرداخته شد. نتایج تحقیق بر اساس داده‌های ترکیبی حاکی از آن بود که نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین ویژگی‌های مالی و به‌موقع بودن گزارشگری مالی اثر افزایشی دارد و در شرکت‌هایی که گزارش حسابرسی آنها از نوع تعدیل شده محسوب می‌شود شدت رابطه بین ویژگی‌های مالی و به‌موقع بودن گزارشگری مالی افزایش می‌یابد و در نتیجه، فرضیه سوم در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید شد. نتایج یافته‌های مربوط به این فرضیه با نتایج پژوهش های الکسیوا و خدادادی و طهماسبی (۱۴۰۱) مطابقت دارد.

نتایج آزمون فرضیه چهارم

در فرضیه چهارم به بررسی تاثیر نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین ساختار مالکیت و به‌موقع بودن گزارشگری مالی پرداخته شد. نتایج تحقیق بر اساس داده‌های ترکیبی حاکی از آن بود که نوع اظهارنظر حسابرس بر رابطه بین ساختار مالکیت و به‌موقع بودن گزارشگری مالی اثر تعدیلی و کاهش‌ی دارد و در شرکت‌هایی که گزارش حسابرسی آنها از نوع تعدیل شده محسوب می‌شود شدت رابطه بین ساختار مالکیت و به‌موقع

حسابرسی آنها تعدیل شده خواهد بود با تاخیر بیشتری اقدام به انتشار صورت‌های مالی کرده و از به موقع بودن کمتری برخوردار هستند.

پیشنهاد‌های کاربردی پژوهش

(۱) با توجه به نتایج پژوهش که نشان داد وجود مالکیت نهادی قوی باعث کاهش زمان صدور گزارش حسابرسی و افزایش به موقع بودن گزارشگری مالی می‌شود لذا به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌شود قبل از هرگونه تصمیم‌گیری به وجود مالکیت نهادی موثر و حاکمیت شرکتی قوی در شرکت‌ها توجه نمایند. همچنین به سرمایه‌گذاران توصیه می‌شود در شرکت‌هایی که انتشار گزارش حسابرسی آنها دچار وقفه و تاخیر غیرعادی شده است تا حد امکان بپرهیزند. نتایج این پژوهش این فرضیه را تقویت می‌کند که مکانیزم‌های اثربخش راهبری شرکتی از جمله مالکیت نهادی، ارائه به‌موقع و در نتیجه کیفیت گزارش‌های مالی شرکت‌ها را افزایش می‌دهد.

(۲) توجه به نتایج پژوهش که نشان داد وجود مالکان مدیریتی باعث کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می‌شوند لذا به استفاده‌کنندگان پیشنهاد می‌شود که به میزان و درصد سهام در دست مالکان نهادی توجه داشته باشند چرا که اینگونه مالکان سعی می‌کنند تا از معاملات به صورت فرصت‌طلبانه استفاده نموده و با کاهش نظارت خود مدت زمان تاخیر در انتشار گزارش‌های مالی را افزایش داده و از به موقع بودن این اطلاعات کم کنند.

(۳) با توجه به نتایج پژوهش که نشان داد اظهارنظر تعدیل شده حسابرسی باعث افزایش مدت زمان رسیدگی و افزایش تاخیر در انتشار صورت‌های مالی و در نتیجه کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می‌شود لذا به استفاده‌کنندگان توصیه می‌شود تا به نوع اظهارنظر حسابرس و به ویژه گزارش‌های تعدیل شده دقت بیشتری نموده و با مطالعه بندهای اظهارنظر حسابرس نسبت به تصمیم‌گیری بهینه اقدام کنند.

(۴) به استفاده‌کنندگان و صاحبان سهام پیشنهاد می‌شود تا به تمام ویژگی‌های مالی و غیرمالی شرکت که به هر نحوی بر زمان انتشار گزارشگری مالی موثر واقع می‌شوند توجه کافی داشته باشند و این ویژگی‌ها را نیز مبنای تصمیم‌گیری خود قرار دهند.

(۵) به سازمان حسابرسی و کلیه موسسات حسابرسی فعال در داخل کشور پیشنهاد می‌شود که توجه بیشتری به وضعیت مالی شرکت‌ها از نظر درماندگی مالی داشته

انتشار گزارش حسابرسی را به تاخیر می‌اندازد. علاوه بر این نتایج نشان داد در شرکت‌هایی که دچار درماندگی مالی شده‌اند میزان تاخیر در صدور گزارش حسابرسی افزایش می‌یابد به عبارت بهتر زمانی که احتمال شکست واحد تجاری افزایش می‌یابد، احتمال اینکه حسابرسان مستقل تحت تعقیب قانونی قرار گیرند افزایش می‌یابد. لذا در چنین شرایطی ممکن است حسابرس ملزم شود تا حسابرسی بیشتری را انجام داده و با جمع آوری مدارک و مستندات بیشتر، علیه هرگونه دادخواهی حقوقی احتمالی آتی، توان مقابله و دفاع از اظهارنظر خود را داشته باشد و بنابراین کار حسابرسی با تاخیر بیشتری به پایان خواهد رسید که منجر به کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می‌شود. علاوه بر این نتایج نشان داد که گزارش حسابرسی تعدیل شده باعث کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می‌شود. به عبارتی از آنجا که اظهارنظرهای تعدیل یافته حسابرسی به عنوان یک خبر بد در نظر گرفته شده و باعث کندی در انتشار صورت‌های مالی می‌شود در نتیجه، شرکت‌هایی که اظهارنظر ارائه شده در مورد صورت‌های مالی آنها مقبول است زودتر از شرکت‌هایی که اظهارنظر تعدیل یافته دریافت می‌کنند عملیات حسابرسی خود را تکمیل و اجرا می‌کنند. بنابراین، اظهارنظر تعدیل شده حسابرس بر زمان انتشار صورت‌های مالی تاثیر منفی می‌گذارد.

همچنین نتایج نشان داد سرمایه‌گذاران نهادی اثر معکوس بر زمان گزارش حسابرسی داشته و باعث افزایش به موقع بودن گزارشگری مالی می‌شوند اما وجود مالکان مدیریتی باعث کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی شده و انتشار صورت‌های مالی را به تاخیر می‌اندازد. به عبارتی با افزایش مالکیت مدیریت و به دنبال آن کاهش نظارت، به موقع بودن ارائه اطلاعات برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان کاهش می‌یابد. اما با افزایش درصد مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی، تأخیر گزارش صورت‌های مالی حسابرسی شده کاهش می‌یابد. استدلال این نتیجه بر این است که سرمایه‌گذاران نهادی نسبت به دیگر سرمایه‌گذاران، گروه‌هایی متخصص و حرفه‌ای تری هستند که انگیزه و توانایی بیشتری برای دریافت اطلاعات به موقع و نیز ارزیابی افشاهای مالی مدیریت دارند و با نظارت خود می‌توانند کیفیت افشای به موقع اطلاعات مالی را افزایش دهند. نتایج همچنین نشان داد که اظهارنظر حسابرسی تعدیل شده باعث افزایش در انتشار گزارشگری مالی و کاهش به موقع بودن آنها می‌شود. علاوه بر این گزارش حسابرسی تعدیل شده باعث افزایش رابطه منفی بین ویژگی‌های مالی و مالکیت مدیریتی با به موقع بودن گزارشگری مالی و کاهش رابطه مثبت بین مالکیت نهادی و به موقع بودن گزارشگری مالی می‌شود که حاکی از این موضوع است که شرکت‌هایی که دارای ایرادات بااهمیت مالی هستند و گزارش

خدادادی ، حمیدرضا ، طهماسبی ، محمد علی (۱۴۰۱). اثر میانجی کیفیت حسابرس مستقل بر رابطه بین ساختار مالکیت و اجتناب مالیاتی ، کنکاش مدیریت و حسابداری ، جلد دوم ، شماره ۲ ، صص ۶۰-۸۱.

رحیمیان، نظام الدین؛ توکل نیا، اسماعیل و قربانی، محمود، (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر درماندگی مالی بر تأخیر گزارش حسابداری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابداری مالی، دوره ۱، ش ۲، صص ۷۷-۵۷.

ستایش، م و منصوری، ش. (۱۳۹۳). بررسی مقایسه ای سازوکارهای حاکمیت شرکتی در شرکت های درمانده و غیردرمانده مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. نشریه تحقیقات مالی. دوره ۱۶، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۳، صفحه ۹۹-۱۱.

لاری دشت بیاض، محمود، قناد، مصطفی و فکور، حسین (۱۳۹۷). ویژگی های کمیته حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابداری، پژوهش های حسابداری مالی و حسابداری، سال دهم، شماره ۳۷، صص ۲۴۱-۲۱۵.

السادات موسوی ، فاطمه ، دستگیر ، محسن . (۱۳۹۹). تاثیر ساختار مالکیت بر اثربخشی کمیته حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ، فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت ، دوره ۳ ، شماره ۳۰ ریال صص ۱۲-۳۱.

مهرانی؛ کاوه، نظری؛ هیراد، قاسمی فرد؛ محمدرضا. (۱۳۹۹). توانایی مدیریت و گزارشگری مالی به موقع. پیشرفت های حسابداری.

فروغی، داریوش، امیری، هادی و الشریف، سیدمحمد، (۱۳۹۶). تأثیر درماندگی مالی بر اثرگذاری اقلام تعهدی بر بازده های آتی، مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۴، ش ۵۵، ۱۲۳-۹۳.

عبدی، رسول؛ زینالی، مهدی و تقی زاده خانقاه، وحید. (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر مالکیت مدیریتی بر رابطه بین جریان های نقد آزاد و ناکارایی سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های حسابداری مالی و حسابداری، دوره ۹، شماره ۳۵، پاییز ۱۳۹۶، صفحه ۱۵۷-۱۹۱.

گرچی پور ، علی ، معصومی نیا ، غلامعلی ، یعقوب نژاد ، احمد ، اسماعیل زاده مقری ، علی (۱۴۰۲). ارزیابی حاکمیت شرکتی بر اساس مبانی فقهی از منظر ساختار مالکیت در شرکت های سهامی عام ، معرفت اقتصاد اسلامی ، سال سیزدهم ، شماره ۲ ، صص ۸۵-۱۰۲.

باشند و برای شرکت هایی که وضعیت مساعدی ندارند وقت بیشتری صرف نمایند زیرا ریسک حسابداری این شرکت ها بیشتر بوده و منجر به تأخیر در صدور گزارش حسابداری و کاهش به موقع بودن گزارشگری مالی می شود.

فهرست منابع

اسدی، غلامحسین؛ باغومیان، رافیک و کامرانی، جواد، (۱۳۹۱)، بررسی رابطه بین ویژگی های شرکت و به موقع بودن گزارشگری مالی میان دوره ای ، مطالعات تجربی حسابداری، سال ۱۰، ش ۳۳، صص ۱۴۶-۱۱۹.

احمدپور، احمد؛ شهسواری، معصومه و عموزاد خلیلی، علیرضا. (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر ریسک ورشکستگی مالی شرکت ها، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۳، شماره ۵۱، صص ۳۴-۹.

ابراهیمی، سیدکاظم؛ بهرامی نسب، علی و حامدی، محدثه. (۱۳۹۷)، ررسی تاثیر اظهارنظر تعدیل شده حسابرس بر ساختار بدهی و بازده مازاد سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۵، شماره ۶۰، صفحه ۱۸۳-۱۵۷.

بارانی، حسین؛ خطیبی، سعید و صدائی مهربانی، نسیم، (۱۳۹۸)، بررسی رابطه بین قابلیت مقایسه صورت های مالی با ناکارایی سرمایه گذاری و درماندگی مالی، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی سراج، دانشکده صنایع و فناوری اطلاعات و کامپیوتر.

تنانی، محسن؛ ابراهیمی مقدم، مهدی و ربیع پور، اکرم، (۱۳۹۸)، بررسی تاثیر تخصص حسابرس بر رابطه میان ویژگی های کمیته حسابرسی و به موقع بودن گزارشگری مالی، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهریار، گروه مدیریت و حسابداری.

خدادادی، ولی؛ نیک کار، جواد و ویسی، سجاد، (۱۳۹۵)، بررسی تاثیر تغییرات اظهارنظر حسابرس بر به موقع بودن افشا در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ، تحقیقات حسابداری و حسابداری، دوره ۱۰، ش ۳۰، صص ۲۳-۱.

خدادادی، ولی؛ نیک کار، جواد و ویسی، سجاد، (۱۳۹۵)، تاثیر معیارهای راهبری شرکتی بر به موقع بودن افشای گزارشگری مالی، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۳، ش ۵۲، صص ۸۲-۶۱.

- contracting, *China Journal of Accounting Studies*,
Journal homepage:
[tps://www.tandfonline.com/loi/rcja20](https://www.tandfonline.com/loi/rcja20)
- Kieschnick, Robert Rabih Moussawi, (2017), Firm age, corporate governance, and capital structure choices. The address for the corresponding author was captured as affiliation for all authors. Please check if appropriate.
Corfin, doi:10.1016/j.jcorpfin.2017.12.011
- Kraft, A, Rahul, V, Mohan, V. (2018). Frequent Financial Reporting and Managerial Myopia. *The Accounting Review*, 2018, 93 (2), 249-275.
- Leventis, S., & Weetman, P. (2004). Timeliness of Financial Reporting: Applicability of Disclosure Theories in an Emerging Capital Market. *Accounting & Business Research*, 34, 43-56.
- Lim, M. How, J. Verhoeven, P. (2014). Corporate ownership, corporate governance reform and timeliness of earnings: Malaysian evidence, *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, Vol. 10, No.1, pp. 32-45.
- Leng, Jingsi and Ozkan, Aydin and Trzeciakiewicz, Agnieszka, (2018), CEO Overconfidence and the Probability of Corporate Failure: Evidence from the UK (February 28, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3184199> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3184199>
- Mannan, A., Hanafi, K., & Usman, A. (2017). Company Size, Profitability, and Auditor Opinion Influence to Audit Report Lag and a Registered Manufacturing Company in Indonesia Stock Exchange. *International Journal of Applied Business and Economic Research*, 15(19), 353-367.
- Meek, G. K., Roberts, C. B., & Gray, S. J. (1995). Factors Influencing Voluntary Annual Report Disclosures by U.S., U.K. and Continental European multinational corporations. *Journal of International Business Studies*, 26(3), 555-572.
- Novyana, M.A.K., and Sourfieh, O. (2023). Board characteristics, ownership structure and audit report lag in the Middle East, *Int. J. Corporate Governance*, Vol. 7, No. 2, pp.180-205.
- Noegrahini Lastiningsih. (2020). " The Impact of Financial Factors and Public Ownership on the Timeliness of Financial Reporting: Evidence from Indonesia." *IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)*, 22(1), pp. 23-27.
- Ozkan, A., Poletti-Hughes, J., & Trzeciakiewicz, A. (2017). Directors' share dealings and corporate insolvencies: evidence from the UK. *The European Journal of Finance*, 23 (5), 427-455.
- Radu, Florin; Pacurari, Doina; Bordeianu, GaDRiela-Daniela; Pavaloaia, Willi and M. Paraschivescu (2009). The Score-Method Evaluation Instrument for the Bankruptcy Risk. *Economy Transdisciplinarity Cognition*, pp. 233 -239.
- Raffournier, B. (1995). The Determinants of Voluntary Financial Disclosure by Swiss listed companies. *European Accounting Review*, 4(2), 261-280.
- Sanjaya, I. M. D. M., & Ni-Gusti, P. W. (2016). Analysis of Factors Affecting Timeliness of Financial Reporting, *China Journal of Accounting Studies*, Journal homepage: [tps://www.tandfonline.com/loi/rcja20](https://www.tandfonline.com/loi/rcja20)
- نامداری، محسن، حمیدرضا، کردلوئی، خانمحمدی، محمد حامد، احمدی، فائق. (۱۴۰۲). ساختار مالکیت، کیفیت حسابرسی و مدیریت سود واقعی - شناخت اثرات متقابل هم زمان، فصلنامه بورس اوراق بهادار، سال شانزدهم، شماره ۶۱، صص ۲۲۹-۲۵۲.
- وکیلی فرد، حمید رضا؛ مران جوری، مهدی. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین دوره تصدی حسابرس و محافظه کاری حسابداری در ایران. پژوهش‌های تجربی حسابداری: ۴ (۱۳). ۲۰۹-۲۱۹.
- وکیلی فرد، حمیدرضا و محمدی، سامان. (۱۳۹۴). بررسی رابطه‌ی بین تغییر حسابرس و گزارش حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۷، شماره ۲۵، صفحه ۳۹-۵۴.
- Ahmad, R., & Kamarudin, K. (2003). Audit Delay and the Timeliness of Corporate Reporting: Malaysian Evidence. *Communication Hawaii International Conference (p. evidence)*. West Oahu: University of Hawaii.
- Abidelah, B., & Burcu, A. (2019). Is Timeliness of Corporate Financial Reporting Related to Accounting Variables? Evidence From Istanbul Stock Exchange. *International Journal of Business and Social Science*, 4(6), 58-70.
- Alexeyeva E.I. (2023). Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. *Journal of Finance*, Vol. 23, nr. 4, p 589-609
- Alzoubi, E. S. S. (2016). Ownership Structure and Earnings Management: Evidence From Jordan. *International Journal of Accounting & Information Management*, 24(2), 135-161. <https://doi.org/10.1108/IJAIM-06-2015-0031>.
- Basuony, M.A.K., Mohamed, E.K.A., Hussain, M.M and Marie, O.K. (2016). Board characteristics, ownership structure and audit report lag in the Middle East, *Int. J. Corporate Governance*, Vol. 7, No. 2, pp.180-205.
- García Lara, J. GarcíaOsma, B. and A. Mora. , (2005). The effect of earnings management on the asymmetric timeliness of earnings, *Journal of Business Finance and Accounting*, Vol.3, No.4, pp. 691-726
- Ismail, K. N., & Chandler, R. (2004). The Timeliness of Quarterly Financial Reports of Companies in Malaysia. *Asian Review of Accounting*, 12, 1-18.
- Joshi, A. (2005). Timeliness in Corporate Reporting of Indian Public Financial Institutions (IPFIs). *Udyog Pragati*, 29, 1-11.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(3), 305-360.
- Jian Chu, Junxiong Fang, Jeong-Bon Kim & Yi Zhou (2019): Stock price crash risk and auditor-client

- Reporting on Manufacturing Companies Listed on Indonesia Stocks Exchange. *Journal of Accounting Udayana University*, 15(1), 17-26.
- Solimaniy, R. A., (2023). An Empirical Analysis of Audit Delay. *Journal of Accounting Research* , 25, 275-292.
- Saqer, S., & Yousef, AL-Tahat. (2015). Timeliness of Audited Financial Reports Of Jordanian Listed Companies. *IPASJ International Journal of Management (IJM)*. Jerash University, Jordan
- Warise, J., & Haji , Dain. L. (2023). Timeliness of Annual Reports of Chinese Listed Companies. *Journal of Chinese Economics and Business Studies*, 4, 241-257.
- Wing Him Yeung, Camillo Lento,(2018),Ownership structure, audit quality, board structure, and stock price crash risk: Evidence from China, *Global Finance Journal* 37. 1–24, journal homepage: www.elsevier.com/locate/gfj.

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 15/ No. 58/ Summer 2025

The effect of financial characteristics and ownership structure on the timeliness of financial reporting with an emphasis on the type of auditor's opinion in Tehran Stock Exchange.

Marzieh Mahdipoor

Senior expert in accounting department, Suleiman Mosque branch, Islamic Azad University, Suleiman Mosque, Iran
mahdipoormaryam53@gmail.com

Abstract

This research has investigated the effect of financial characteristics and ownership structure on the timeliness of financial reporting with emphasis on the auditor's opinion in the Tehran Stock Exchange during the period of 2016 to 2022 using the information of 130 companies. The results showed that with the increase in profitability, the amount of delay in financial reporting increases and their timeliness decreases, and one of the important reasons for that is the prolongation of the auditor's handling of the company's property and assets, which causes an increase in the time of publishing the audit report. to be In addition, companies that are in financial distress or have a high debt ratio; The amount of delay in issuing the audit report increases, which leads to a decrease in the timeliness of financial reporting. Also, the results showed that the adjusted audit report reduces the timeliness of financial reporting. The results also showed that the adjusted audit opinion increases the publication of financial reporting and reduces their timeliness. In addition, the adjusted audit report increases the negative relationship between financial characteristics and managerial ownership with the timeliness of financial reporting and decreases the positive relationship between institutional ownership and the timeliness of financial reporting, which indicates that the company Those who have important financial flaws and their audit report will be adjusted, publish their financial statements with more delay and are less timely.

Keywords: financial characteristics, ownership structure, timeliness of financial reporting, auditor's opinion.